

LETO XIV

Številka 44

Jesenice, 3. novembra 1972

ZELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Vari — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železara«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljubljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Čestitamo Glasu ob srebrnem jubileju

Ob koncu oktobra letos je minilo 25 let, ko je GLAS — glasilo občinskih konferenc SZDL Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič — začel svojo pot med bralce na Gorenjskem. Četrto stoletje njegove prisotnosti med nami in stalno povečevanje njegove naklade, je dokaz, da je glasilo postalo nepogrešljiv spremljevalec in obveščevalec o dogajanjih na Gorenjskem. Današnja naklada 18.500 izvodov od česar prek 16.000 izvodov pošiljajo rednim naročnikom, ostalo pa prodajo v kioskih kaže, da GLAS resnično postaja glasilo delovnih ljudi Gorenjske.

Želimo, da bi delovni jubilej GLASA še bolj utrdil njegovo obveščevalno vlogo in politično poslanstvo na Gorenjskem in da bi se uredništvu uresničila želja, da GLAS v letu 1973 dobi »novo obleko« oziroma preide na novo, modernejšo tehniko tiskanja.

K mnogim čestitkam, ki jih je uredništvo GLASA prejelo v teh dneh se pridružujemo tudi mi z željo po uspešnem sodelovanju tudi v bodoče. Članom uredništva pa želimo lepih delovnih uspehov tudi v bodoče.

Uredništvo ŽELEZARJA

V prihodnje še naprej po načrtani poti

Danes zaključujemo s serijo sestavkov, ki so jih za naše glasilo pripravili strokovni sodelavci raziskovalnega centra za samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije na osnovi izsledkov raziskave o delu delovnih skupin. Serijo sestavkov (Železara štev.: 39, 40, 41, 42 in 43) zaključuje vodja centra dr. Bogdan Kavčič z vrsto pobud kam usmeriti naša bodoča prizadevanja pri krepljivi samoupravnega sistema v Železarni in z izraženo pripravljenostjo centra, da je tudi pri bodočih prizadevanjih naše delovne skupnosti pripravljen sodelovati in pomagati.

V dosedanjih prispevkih, ki so govorili o raziskavi, smo poročali predvsem o njenih izsledkih. Na tej podlagi smo izoblikovali tudi nekaj predlogov, kaj bi kazalo v prihodnje še storiti, v katero smer ukrepati, da bi naredili korak naprej v praktičnem uresničevanju načel samoupravljanja, kot so zapisana v statutu jeseniške železarne.

Tokrat bomo spregovorili prav o teh predlogih. Že na začetku pa kaže poudariti, da gre za predloge na temelju izsledkov raziskave. Pomeni, da jih je treba najprej teme-

ljito preveriti znotraj podjetja in sprejeti tiste, ki so primerni. Obenem pa zavrniti one, ki ne bi imeli zaželenih posledic. Odločitve o tem so izključno stvar kolektiva in njegovih samoupravnih organov. Raziskovalci smo pripravljeni tudi pri izvajanju sprejetih predlogov sodelovati s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami, s stališča stroke zagovarjati nekatere in nasprotovati drugim predlogom; odločitve pa so v pristojnosti kolektiva.

(Nadalj. na 7. str.)

Nekaj spodbudnih proizvodnih rezultatov v oktobru

Pred zaključkom redakcije smo se pozanimali pri nekaterih ključnih obratih o oceni doseženih proizvodnih rezultatih oziroma uresničitvi operativnega plana v mesecu oktobru. Iz posameznih obratov smo dobili naslednje informacije:

JEKLOVLEK, bo v oktobru zabeležil najvišjo proizvodnjo odkar obratuje na Beli. Prvič bodo presegli 1700 ton mesečne proizvodnje in odprave, plan pa bodo dosegli oziroma presegli tudi v pogledu kvalitete asortimenta, kar jim bo uspelo prvič v letošnjem letu. Najvišjo proizvodnjo bodo dosegli tudi na Schumag, vlečnem stroju in sicer okrog 450 ton. Računajo, da bodo tudi drugi ekonomsko-finančni rezultati zelo dobri, predvsem pa dosežena storilnost na moža, ker so obratovali na kritični meji v pogledu števila zaposlenih delavcev. Za tako izreden uspeh sodelavcev v jeklovleku gre priznanje tudi pripravi dela, valjavcem za dobro preskrbo z vložnim materialom, lužilcem v predelovalnih obratih za kvalitetno luženje kolobarjev, da je Schumag obratoval brez večjih zastojev, kakor tudi vzdrževalci, da ni bilo večjih zastojev. Priznanje zasluži tudi obratna odprava in špedicija za rekordno odpravo proizvodnje. Vsi ti dejavniki so poleg prizadevanja vseh sodelavcev v jeklovleku omogočili kar najbolj racionalno planiranje in normalno gibanje proizvodnje skozi ves mesec.

ELEKTRO JEKLARNA bo v oktobru prvič letos svoj operativni plan presegla za okrog 260 ton. Poleg prizadevanja vseh sodelavcev v obratu, ki so dnevno dosegli po devet šarž, so svoj delež dodali tudi vzdrževalci, saj je bilo izredno malo zastojev, zagotovljen pa je bil tudi vložek.

VALJARNA DEBELE PLOČEVINE bo v oktobru dosegla svoj operativni plan, izvoz pa bo dosežen z okrog 2900 ton. Najbolj pomembni naročniki debele pločevine so: Poljska, Indija, Italija in Zahodna Nemčija.

ELEKTRODNI OBRAT bo zanesljivo dosegel svoje planske obveznosti, predvidevajo pa celo malenkostno prekoračenje. Da so dosegli ta rezultat so v obratu delali eno prosto soboto.

V **ŽIČARNI** bodo v oktobru pod planom, čeprav so delali v okviru svojih možnosti. Sodelavci v **HLADNI VALJARNI** pa bodo v oktobru svoj operativni plan presegli.

V vseh obratih **VALJARNE BELA** v oktobru ne bodo dosegli svojih planskih obveznosti, čeprav so v nekaterih primerih delali bolje kakor v prejšnjih mesecih.

V obratu **PLAVZ**, bodo v oktobru zaradi remonta aglomeracije za okrog 250 ton zaostali za planom. Tudi v obratu **MARTINARNA** bodo v oktobru pod planom, ker so zaradi počasnih remontov morali precej delati z manjšo Siemens-Martinovo pečjo. Dosegli bodo okrog 26.000 ton proizvodnje, kar pa je manj kakor predvideva operativni program.

Toliko podatkov smo uspeli zbrati tik pred zaključkom redakcije, vendar računamo, da bodo planske obveznosti presegli še nekateri obrati, ali pa se jim bodo zelo približali. Natančne rezultate o doseženi skupni in blagovni proizvodnji ter odpravi v oktobru, bomo objavili v naši prihodnji številki.

Razgovor predstavnikov ZPSŽ z Edvardom Kardeljem

V petek, 27. oktobra, je bil v Ljubljani razgovor predstavnikov ZPSŽ s tov. Kardeljem o aktualnih problemih razvoja samoupravljanja in povezovanja v gospodarstvu.

Tov. Kardelj je bila podana okvirna zamisel koncepta razvoja samoupravljanja v ZPSŽ ter prizadevanja notranjega povezovanja in širših integracij, pri katerih naj bi

ZPSŽ odigralo pomembnejšo vlogo.

Edvard Kardelj je predvsem poudaril, da je nujno povezovalno v takšne gospodarske celote, ki bodo mno-

go bolj stabilne in jih ne morejo že manjše spremembe ogrožati. Zavzema se za kompleksno povezovanje proizvodnje, znanja, trgovine, denarnih zavodov itd., pri čemer je potrebno upoštevati različne oblike in vsebino povezanosti. Ker preveč izhajamo iz dosedanjih oblik integracij, je proces v tej smeri zelo počasen. Vsako združevanje dohodka mora izhajati iz predhodnega združevanja dela.

TOZD imajo osnovni namen približati vpogled v bruto dohodek posameznih tehnološko in ekonomsko zakroženih enot, kot predpogoji za kontrolo usmerjanja in trošenja ustvarjenega dohodka. Pri tem morajo proizvajalci spoznati družbeni značaj ustvarjenega dohodka in se ne morejo do njega obnašati kot zasebni ali skupinski lastniki. Zavedati se morajo, da gospodarijo z združenjem in da je rezultat združenega dela in združenega dohodka skupno z minulim delom njihov rezultat.

Ne gre samo za odločanje o delitvi, ampak predvsem za kontrolo rezultatov, ki jih gospodarjenje z ustvarjenim dohodkom prinaša. Zato po mišljenju tov. Kardelja npr. delavski svet ZP ne bi smel imeti posebno velikih pravic odločanja. Njegova skrb je, da to, kar se TOZD dogovori, realizira in kontrolira izvajanje dogovorov. Zato v samoupravnih sporazumih TOZD ni pomembno, koliko

(Nadalj. na 4. str.)

Na tržišču nov proizvod Železarne

Proizvodnja debele pločevine v naši železarni angažira skoraj 50% razpoložljivega surovega jekla. Zaradi svoje masovnosti in sorazmerno nizke stopnje predelave povsem ne ustreza razvojnemu konceptu, ki zasleduje predvsem proizvodnjo višje stopnje predelave in kvalitetne vrste jekel. Stanje se zapleta

s tem, da imamo v SFRJ še enega proizvajalca ploščatih profilov, to je železarno Skopje, ki ima v svojem proizvodnem programu prav tako debelo pločevino. Po podatkih komisije za jeklo so v letu 1973 potrebe jugoslovanskega tržišča ocenjene in predviden način kritja:

Izdelek	Skupne potrebe	Iz železarn	(v tonah) Iz uvoza
ladijska pločevina	237.000	57.000	180.000
kotlovska pločevina	13.000	11.500	1.500
ostala debela pločevina	330.800	317.800	13.000

Iz tabele je razvidno, da sta ponudba in povpraševanje na domačem tržišču debele pločevine uravnotežena in da celo obstoja možnost večje ponudbe, zaradi ukrepov na področju investicij.

Velik odstotek uvoza ladijske pločevine je predvsem posledica proizvodnje omeje-

nih širin valjarne na Jesenici oziroma nedoseganje kvalitete programa v železarni Skopje. V taki situaciji se mora naša železarna usmerjati v asortiment specialnih kvalitete zlasti v sedanjem času, ko imamo v svetu velik razmah raznih

(Nadalj. na 2. str.)

Stališča in sklepi sprejeti na skupni konferenci političnih organizacij železarne Jesenice, dne 13. oktobra 1972

V preteklih petih mesecih so politične organizacije organizirale razprave o:

— samoupravljanju v železarni Jesenice s podarkom na doseženo raven samoupravnih odnosov in

— nadaljnjem razvoju samoupravljanja v luči ustavnih dopolnil.

Na osnovi razprave z vodji delovnih skupin, obratovodji, kolegijem železarne Jesenice, grupe članov ZK za samoupravljanje pri TK ZKS, komisije za samoupravljanje pri TO sindikata, odborom za uveljavljanje ustavnih dopolnil in drugih oblikah, tako strokovnih kot političnih, sprejemamo naslednja stališča in sklepe:

I.

Politične organizacije železarne Jesenice ugotavljajo, da smo v železarni nenehno delovali v izpolnjevanju sistema samoupravljanja. Da smo z realizacijo XV. ustavnega dopolnila dosegli novo kvaliteto, ki se izraža v širjenju udeležbe neposrednih proizvajalcev v celotni samoupravni strukturi. Uvedba delovnih skupin pa predstavlja največji prispevek k vsebini neposrednega odločanja. Kljub vsem pozitivnim premikom pa menimo, da se je ob teh delnih uspehih potrebno zavedati, da je samoupravljanje proces, ki neprestano zahteva novih spodbud v smeri krepitve neposrednega odločanja proizvajalcev.

Da bi pospešili nadaljnji razvoj samoupravnega sistema in s tem odstranili slabosti v dosednji praksi, sprejemamo naslednja stališča in obveze iz dosedanje samoupravne prakse:

1. Zaradi neučinkovitega predhodnega informiranja s strani obratovodij ali drugih strokovnih služb, ki gradivo dajejo v razpravo, so vodje delovnih skupin največkrat prisiljeni, da sami presojujejo pomembnost posameznih odločitev. Zato se vodje delovnih skupin pri opravljanju svojih samoupravnih nalog počutijo največkrat osamljeni. Zato je potrebno:

a) Za poenotenje dela in boljše obveščanje delovnih skupin je nujno uvesti predhodne infor-

macije vodjem. Širina in vsebina informacij naj bo odvisna od pomena obravnavane problematike.

b) Pot informacij se mora poenotiti in načrtno usmerjati. Informacije morajo biti razumljive.

c) Planske naloge obratov z vsemi elementi, ki vplivajo na rezultate dela, morajo postati osnovna vsebina informacij vodij delovnih skupin.

d) Redne informacije morajo vsebovati način formiranja in delitve OD, stroškov obratovanja, doseganje norm in drugih elementov, ki vplivajo na rezultate dela obrata.

Vse navedene informacije so obratovodstva ali strokovne službe dolžne pripraviti v pisni obliki in jih z obrazložitvijo posredovati vodjem delovnih skupin.

2. Vprašanja in odgovori delovnih skupin so oblika dela, ki lahko v marsičem izboljšujejo medsebojne odnose. Lahko pa ob zanemarjanju postanejo vzrok za pasivnost, malodušnost in formalističnega delovanja delovnih skupin. Zaradi tega je nujno, da vodje delovnih skupin skrbijo, da so vprašanja konkretna in smiselno razumljiva. Tako postavljenim vprašanjem pa mora slediti razumljiv in konkreten odgovor od tistega, na katerega je vprašanje naslovljeno.

3. Dosedanja praksa je pokazala, da je za informiranost o vprašanjih, ki se nanašajo na ves kolektiv, zelo uspešna oblika, posvetovanje z vodji delovnih skupin. Taka oblika dela naj postane stalna in obvezna.

4. Glavni direktor naj občasno sklicuje sestanke obratovodij za poenotenje pojmovanja in tolmačenja gospodarske politike tovarne. Ti sestanki naj pomenijo razgovor enakopravnih sodelavcev, ki imajo skupne cilje.

5. Politične organizacije v obratih so odgovorne za uspešno reševanje vseh nalog, ki v obratu nastopajo. Zaradi tega je sodelovanje med obratovodstvom in organizacijami nujno in ga je treba vzpostaviti povsod, kjer ne obstaja. Organizacije so dolžne, da v skladu s tem sklepom izpopolnijo svoje programe dela.

6. V vseh razpravah je bila prisotna potreba po nadaljnjem samoupravnem izobraževanju. Politične organizacije bodo vztrajale na zahtevi, da strokovne službe organizirajo sistematično izobraževanje samoupravljalcev.

7. Politične organizacije se zavedamo odgovornosti pri izvajanju sprejetih stališč. Zahtevamo pa da se samoupravni akti, kot najširši dogovor proizvajalcev, spoštujejo v vseh strukturah v železarni. Ne more biti izgovarjanja ali delovanja izven samoupravnega reda. To je prvenstvena naloga nas vseh.

II.

Uveljavljanje ustavnih dopolnil in formiranje TOZD je naša skupna obveza. Utramo pot k skup-

nemu cilju, da neposredni proizvajalci sami odločajo o rezultatih svojega dela. Dosedanji rezultati v tej smeri, čeprav skromni, stojijo na trdnem temelju že doseženega samoupravnega razvoja. So rezultat prizadevanj strokovnih in političnih struktur. To pa je tudi najpomembnejše. Program, ki je izdelan, nam odkriva vso širino in zahtevnost začete dela.

V zvezi z uvajanjem ustavnih dopolnil in formiranja TOZD v tovarni, sprejemamo naslednje zaključke:

1. Vsebinska ustavnih dopolnil predstavlja celovitost gospodarjenja v najširšem pomenu besede. To pomeni nujno razumevanje cilja, ki se izraža v boljšem gospodarjenju in s tem boljših rezultatov dela. Šele razumevanje ustavnih dopolnil lahko predstavlja realno osnovo za uspešno politično akcijo, ki jo moramo usmeriti v spremembo miselnosti, saj se spreminja sistem prenašanja pristojnosti od zgoraj navzdol v dosednji praksi, v prenašanje pristojnosti skupnih interesov od spodaj navzgor. Akcija političnih organizacij mora biti vsestranska in enotna.

2. Temeljne organizacije združenega dela predstavljajo osnovno celico vseh družbeno-ekonomskih odnosov, z neodtujljivimi pravicami neposrednih upravljalcev do rezultatov svojega dela in delitve dohodka. Torej so TOZD oblika, ki omogoča uveljavitev vsebine ustavnih dopolnil, ne pa kot cilj uveljavljanja ustavnih sprememb. Zavezujemo se za formiranje TOZD, ker nam predstavljajo logično nadaljevanje razvoja samoupravljanja in istočasno odpirajo proces dograjevanja, izpolnjevanja in bogatenja sistema samoupravljanja.

3. Sprejemamo program dela za formiranje TOZD v železarni z obvezo aktivnega sodelovanja političnih organizacij predvsem na:

— prilagoditvi samoupravne strukture formiranju TOZD,

— povečati udeležbo neposrednih proizvajalcev iz vrst mladine in žena v samoupravni strukturi,

— utrjevanju odnosa do sprejetih samoupravnih aktov in uveljavljanje ter spoštovanje samoupravnega reda,

— skrb za kadrovske priprave celotne samoupravne strukture za volitve v letu 1973,

— prilagoditi delovanja političnih organizacij nastalim pogojem s formiranjem TOZD,

— uvedbi delegatskega sistema,

— spremljanju celotnega poteka realizacije sprejetega programa.

4. Sprejeta stališča so vse politične organizacije dolžne obvezno obravnavati v vseh strukturah in na osnovi teh stališč prilagoditi programe svojega dela.

Družbeno politična organizacija železarne Jesenice

Na tržišču nov proizvod Železarne

(Nadalj. s 1. strani)

vrst pločevin, s katerimi se dosežejo maksimalni rezultati glede na mehanske lastnosti pa tudi glede tež konstrukcij.

Sprico takih pogojev obstanka proizvodnje debele

Debela pločevina:

SM navadna	14.356	11,5 %
SM kval. oglj.	71.482	57,5
SM kval. n. leg.	21.692	17,5
SM plem. oglj.	10.256	8,3
EL. plem. niz. leg.	6.033	4,8
EL. plem. v. leg.	451	0,4

SKUPAJ 124.270 100,0

Največji pomen v prestrukturiranju proizvodnega programa imata nedvomno kotlovska ter SM kval. niz. leg. pločevina, v katerih so angažirana specialna jekla za no-

pločevine v naši železarni, smo v zadnjem času dosegli tudi dobre rezultate na preusmeritvi proizvodnega programa. Na primer v letu 1971 smo našemu tržišču dobavili naslednjo kvalitetno strukturo:

silne konstrukcije ipd. V obdobju od leta 1968 do 1971 smo našemu tržišču dobavili naslednje količine omenjenih pločevin:

	1968	1969	1970	1971
kotlovska ploč.	9.599	15.724	17.644	20.203 ton
SM kval. n. leg. in pl. oglj. pl., C 0462, C 0562, St. 52 CbV	10.218	19.555	25.048	22.705

V zadnjem času smo lansirali na naše tržišče fino zrnato mikro legirano visoko kvalitetno konstrukcijsko pločevino. Višja meja plastičnosti te pločevine dovoljuje večje dopustne obremenitve konstrukcij in bistveno vpliva na izvedbo, težo in s tem tudi na ekonomičnost konstrukcij. Poleg tega ima širok namen uporabe kot npr.: visoko tlačni cevovodi, mostovi, posode pod pritiskom, izvedbe konstrukcij s povišano odpornostjo proti atmosferski koroziji in za razne druge nosilne konstrukcije. V lanskem letu je prodajna služba izvedla akcijo za avizo domačih potencialnih kupcev, in sicer prek ustreznega propagandno-tehničnega materiala in strokovnih posvetovanj. Pri tem smo imeli opravka s pričakovanim bolj previdnim nastopom kupcev, kakor tudi s konzervativnim stališčem projektantov. Tako smo v lanskem letu zaključili to-

vrstne pločevine okrog 3.000 ton in dobavili okrog 88 % te količine kar je za to etapo lansiranja in uvajanja novega proizvoda na tržišče nedopustno. Znano je, da prvi vtisi pri re realizaciji poskusnih količin dajejo kupcem ustrezne osnove za dokončno odločitev pri uvajanju novega proizvoda.

Pred kratkim smo uspešno dokončali razgovore s podjetjem Metalna, Maribor, ki je izvajalec del na HE Peručica v Črni gori. Tlačni cevovod za ta objekt je končno predviden iz naše nove kvalitete debele pločevine NIOVAL 47. Skupna količina te pločevine za omenjeni objekt pa znaša 3.400 ton. Za to količino pločevine NOVVAL 47 smo uspeli dobiti pogodbo kljub zelo močni konkurenci inozemskih dobaviteljev. Poleg tega pa ta posel daje možnosti in celo obvezuje dobavitelja, to je železarno, da kupcu priskrbi okrog

300 ton varilnega materiala s čimer smo prevzeli še večjo obveznost in obenem dobili možnost za večjo afirmacijo našega dodatnega materiala za varjenje jekla.

To pogodbo moramo razumeti kot priznanje našemu raziskovalnemu delu in obenem velika odgovornost vseh zainteresiranih služb in proizvajalcev, kajti z uspešno realizacijo te pogodbene obveznosti utiramo pot k nadaljnji razširitvi proizvodnega programa in zagotovitvi ustreznih rentabilnosti tudi v tem sektorju naše proizvodnje.

**Dopisujte
v
Železarja**

Kadrovska problematika v prvih devetih mesecih

V 41. številki Železarja smo objavili devetmesečno proizvodno problematiko oziroma izvrševanje plana skupne in blagovne proizvodnje v prvih devetih mesecih letošnjega leta. Danes iz devetmesečnega poslovnega poročila Železarne povzemamo devetmesečno kadrovsko problematiko, ki zajema gibanje zaposlenih, odsotnost z dela in poškodbe pri delu.

V devetih mesecih letošnjega leta je bil povprečni stalež zaposlenih v Železarni 5.605 ali 46 manj kakor v istem času lani. V tem času je bilo sprejetih 854 delavcev (lani 939), delovno razmerje pa je prekinilo 871 delavcev (lani 935) in sicer: 75 starostno upokojenih (lani 56), 24 invalidsko upokojenih (lani 43), vpoklic 138 (lani 120), umrli 15 (lani 7), delovna pogodba je pretekla 13 osebam (lani 11), po lastni odpovedi 76 (lani 123), izključenih zaradi samovoljnih neupravičenih izostankov 525 (lani 572), disciplinsko odpuščenih 5 (lani 3).

Značilno za to obdobje je, da je bil povprečni stalež zaposlenih za 125 delavcev nižji od planiranega in le za 0,8 % nižji v primerjavi z enakim obdobjem leta 1971. Manjkajoče delavce je kadrovski sektor deloma pokrival z zaposlovanjem že upokojenih sodelavcev. Povprečno je bilo zaposlenih 100 upokojencev s polnim delovnim časom in 31 upokojenec s triurno zaposlitvijo. Povečano odsotnost z dela v mesecih julij — avgust je kadrovski sektor delno pokrival s počitniškim delom študentov in dijakov. Tako je bilo na mesečnem in dvemesečnem proizvodnem delu 177 mladine, na mesečni proizvodni praksi pa 166 mladine.

ODSOTNOST Z DELA

Skupna odsotnost z dela ima še vedno značaj upadanja. V primerjavi z istim obdobjem lani, je nižja za 0,20 odstotkov, oziroma se je znižala od 14,73 % na 14,53 %.

Dopusti in ostali izostanki z dela so se v primerjavi z enakim obdobjem lani povečali za 0,12 %. Na povečanje najbolj vplivajo redni dopusti (iz 8,46 na 8,54 %) in delno neplačani dopusti in orožne vaje. Medtem ko imajo ostale vrste odsotnosti: izredno plačani dopusti (šolanje, šport), pozivi oblasti, sodne preiskave in neupravičeni izostanki značaj rahlega upadanja. Skupna tovrstna odsotnost pa se je povečala od 9,48 na 9,60 %.

Statistični podatki o obolenosti delavcev za devet mesecev letošnjega leta v primerjavi z istim obdobjem 1971, prepričljivo kažejo znatno znižanje bolniške odsotnosti in sicer: skupna bolniška odsotnost je letos za 0,44 % manjša, od tega bolniška odsotnost do 30 dni za 0,35 %, nad 30 dni pa za 0,09 %.

V prvih devetih mesecih je bila skupna bolniška odsotnost 4,93 % in sicer odpade na bolniški stalež zaradi bolezni, nezgod in nege družinskih članov 4,33 % (lani 4,83 %) na porodniške dopuste 0,60 % (lani 0,54 %). Za skupno bolniško odsotnost (lani 4,93 %) je bilo izplačanih 2.937.239,51 din nadomestil OD, ali za 355.368,80 din več kot v istem obdobju lani. Od tega do 30 dni 1.609.638,84 din ali za 236.690,04 več kot lani, nad 30 dni 1.327.600,67 din ali 118.678,76 din več kakor v devetih mesecih lani. Povečanje

izplačanih nadomestil za bolniško odsotnost je predvsem zaradi višjih osebnih dohodkov.

POŠKODBE PRI DELU

V Železarni smo imeli v devetih mesecih 323 obratnih nezgod ali 5,63 % na stalež (lani 366 ali 6,35 na stalež). Zelo razveseljivo je, da beležimo upadanje v vsch delovnih enotah: talilnice 83, na stalež 7,81 % (lani 95, na stalež 8,84 %), valjarne Bela 44, na stalež 7,61 % (lani 56, na stalež 9,96 %), valjarne Javornik 37, na stalež 6,87 % (lani 51, na stalež 9,01 %), predelovalni obrati 63, na stalež 8,07 % (lani 65, na stalež 8,38 %), energetske obrati 4, na stalež 1,92 % (lani 4, na stalež 1,87 %), vzdrževanje 66, na stalež 5,59 % (lani 68, na stalež 5,70 %), transportna služba 22, na stalež 6,02 % (lani 20, na stalež 5,36 %) in upravne službe 4, na stalež 0,39 % (lani 7, na stalež 0,70 %). Zaradi obratnih nezgod smo izgubili 6275 din (lani 7495 din).

Na poti na delo smo imeli od januarja do septembra v Železarni 22 poškodb (lani 30), pri čemer smo izgubili 520 delovnih dni (lani 566 dni).

Med 323 poškodbami, smo v prvih devetih mesecih imeli tudi dva smrtna primera. Dne 14. 2. se je smrtno ponesrečil Jože Žagar (57) iz nadzorne službe, dne 11. 7. pa drugi obratni električar Ahmed Numanović (21).

Iz podrobnega prikaza poškodb pri delu po posameznih obratih je razvidno, da se je število obratnih nezgod povečalo v obratih: martinarna (od 9,3 na 10,6 %), elektro jeklarna (od 8,5 na 8,9 %), jeklovlek (od 8,0 na 8,8 %), HVZ (od 9,2 na 9,7 %), elektroodni obrat (od 5,7 na 6,4 %), elektro toplotna energija (od nič na 1,9 %), strojne delavnice (od 5,3 na 5,5 %), vzdrževanje elektro naprav (od 2,6 na 4,1 %) in transport (od 5,4 na 6,0 %).

Služba za varstvo pri delu v svojem delu devetmesečnega poročila poudarja svoje mnenje, da bi bili gornji rezultati lahko še mnogo ugodnejši, če bi v Železarni dosledno izpolnjevali načelo »pravi človek na pravo delovno mesto«. Pri tem mislijo predvsem na zdravstvene sposobnosti posameznika in na njegovo osebno poučenost za opravljanje določenega dela. Ugotavljajo tudi, da je eden od pomembnih vzrokov poškodb tudi pogosta menjava delavcev. Najpogostejši vzroki poškodb so še vedno neizkušenost in pomanjkanje industrijskih delovnih navad. Mnogo teh vzrokov bi lahko odstranjevali sami. Vsi neposredni vodje dela bodo morali posvetiti več časa in pozornosti delovnim navadam posameznika ter njegovemu usposabljanju za opravljanje zaupanega dela.

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA

	v pisarni	doma
SOBOTA, 4. novembra:		
dipl. inž. Karel RAVNIK, elektro jeklarna	433	81411
NEDELJA, 5. novembra:		
dipl. inž. Lado SKETA, plavž	486	81413
PONEDELJEK, 6. novembra:		
dipl. inž. Miroslav NOC, vzdrževanje	873	754
TOREK, 7. novembra:		
Zvonimir LABURA, žebeljarna	738	749
SREDA, 8. novembra:		
dipl. inž. Janko PERNE, valj. Bela	848	81904
ČETRTEK, 9. novembra:		
Teodor OKROŽNIK, gradbeno vzdrževanje	577	81327
PETEK, 10. novembra:		
dipl. inž. Franc GASER, vzdrževanje	952	81604

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure zjutraj do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

V novembru nov tečaj za žerjavovodje

Prejšnji petek, 20. 10., je kadrovski sektor sklical sestanek v zvezi s tečajem za žerjavovodje, ki se bo začel v začetku novembra. Sestanek so se udeležili referent za izobraževanje, vodja oddelka za izobraževanje odraslih pri ŽIC in vsi predavatelji tega tečaja.

Na sestanku so ugotovili, da se je za tečaj prijavilo 47 kandidatov, od katerih jih precej ne izpolnjuje osnovnega pogoja to je vsaj 6 razredov osnovne šole. V zvezi s tem so sklenili, da bodo v tečaj sprejeli tiste, ki nimajo predpisane najmanjše šolske izobrazbe izjemoma le, če so že 10 let zaposleni v Železarni. Na tem sestanku so se dogovorili tudi o načinu in času predavanj. Ta bodo dopoldne in popoldne zato, da jih bodo lahko poslušali vsi kandidati. Ob tem je bilo predlagano, naj bi se vsak predmet kontinuirano obdelal in takoj za tem opravljal izpiti.

Pred pričetkom tečaja bo po tem vprašanju še en razgovor, na katerem bodo dokončno sprejeli program tečaja za žerjavovodje. Zlaja proizvodnih in vzdrževalnih obratov je, da bi iz tečaja dobili res dobre žerjavovodje, da bi znali pravilno ravnati z žerjavi in da na žerjavih ne bi nastale tako pogoste okvare kot doslej.

Na osnovi 10. člena pravilnika o delovnih razmerjih Železarne Jesenice in na osnovi potreb dajemo naslednjo

objavo

- za prosta delovna mesta v strojnem vzdrževanju
1. 6453, D-5 delovodja montaže 1 prosto mesto
 2. 6454, D-4 skupinovodja montaže 1 prosto mesto

POGOJI:

pod 1.: se zahteva STŠ — strojna ali mojstrska šola strojne smeri in 5 let prakse ali VK ključavničar in 10 let prakse v stroki;

pod 2.: zahteva se mojstrska šola in 3 leta prakse v strojni stroki ali VK ključavničar in 7 let prakse v stroki. Prijave z osnovnimi podatki in podatki v strokovnosti je v osemih dneh poslati na kadrovski sektor železarne Jesenice.

Obvestilo za žene

Vse tiste žene, ki še niste bile na ginekološkem pregledu obveščamo, da bo zadnji pregled v četrtek, dne 9. 11. 1972 od 16. ure dalje v zgornjih prostorih OA. Ker vam z organizacijo ginekoloških pregledov ZJ omogoča kontrolo vašega zdravstvenega stanja vas pozivamo, da se pregleda obvezno udeležite.

Socialno zdravstvena služba Železarne

Novost o zavarovanju

Ker je ritem življenja postal tako hiter in nevaren, se je vodstvo podjetja odločilo, da posebej zavaruje vse tiste člane kolektiva, ki potujejo za potrebe Železarne in imajo za taka potovanja izstavljen potni nalog, ne glede na lastništvo prevoznega sredstva.

V slučaju nezgode prejmejo svojci oziroma ponesrečenec iz naslova tega zavarovanja v primeru smrti 50.000,00 din v primeru invalidnosti pa 100.000,00 din.

Prav tako je uprava podjetja sklenila obnoviti in nekoliko spremeniti že obstoječe kolektivno nezgodno zavarovanje vseh, ki so v plačilnem spisku, ne glede na kraj in čas nezgode, razen v primeru vinjenosti.

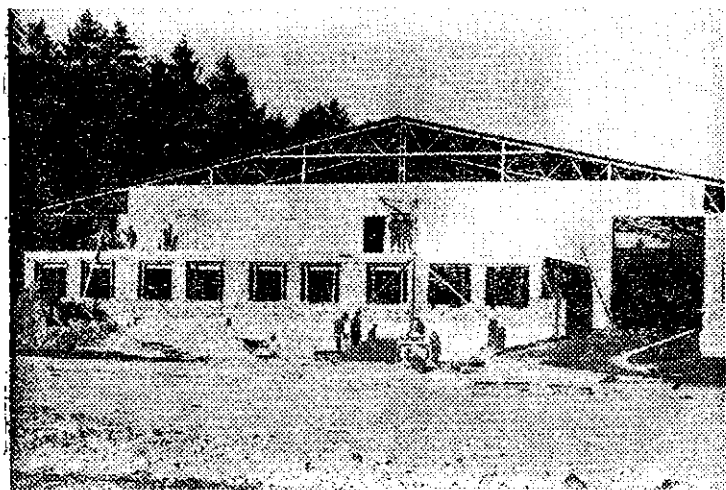
Iz naslova tega zavarovanja se izplača odškodnina v primeru smrti 12.500,00 din v primeru invalidnosti glede na njen % 25.000,00 din in v primeru naravne smrti 1.000,55 din.

Namen teh naših zavarovanj je predvsem pomagati svojcem oziroma ponesrečencu premostiti težave, ki v takih primerih nastopajo.

Pričetek veljavnosti teh zavarovanj je 1. XI. 1972.

Slabe

Dopisujte v Železarja

Na Plavškem travniku dograjujejo novo špedicijsko in carinsko skladišče. Zgrajeno je tako, da bo na južni strani tir, na severni pa cesta pod streho. Uporabljali ga bodo za skladiščenje pošiljk, ki morajo na Jesenicah čakati na carinske, špedicijske in druge obmejne formalnosti. Novo skladišče gradijo delavci komunalnega podjetja Kovinar in Kovinoservisa. Konstrukcija je iz naših hladno oblikovanih profilov. Predvidevajo, da bo skladišče odprli do novega leta.

B

Razprava o pismu predsednika ZK Jugoslavije in izvršnega biroja predsedstva ZKJ tovariša Tita

V osnovni organizaciji ZK tehnične službe, smo govorili o pismu. Branju pisma je sledila zelo konstruktivna razprava, ki je kritično ocenila delo partijske organizacije. Poudarjeno je bilo, da je aktivnost članov zveze v zadnjem času zelo opadla, tako v sami Železarni kakor tudi v občini. Vse manj je članov, ki so aktivno prisotni v družbeno političnem dogajanju. Rečeno je bilo, da danes preveč gledamo vse skozi dinar in da je zelo malo članov Zveze komunistov, ki bi bili pripravljeni žrtvovati čas za delo, pa naj si bo to na političnem ali na kateremkoli drugem področju, posebno še, če to delo ni plačano. Potrebno bo mnogo več revolucionarnega dela na vseh področjih, tako v sami Železarni, kakor v ostalih organizacijah. Člani zveze morajo s svojim

zgodom pritegniti tudi ostale delavce v reševanje vseh problemov.

Sodelujoči v razpravi niso iskali vzrokov za neaktivnost naše organizacije izven območja Jesenic, ampak so pokazali na lastne slabosti. Zavedajo se, da bomo šele potem lahko kazali navzven, ko bomo stvari uredili doma. Mnogo je bilo govora o delu članov zveze v sami Železarni in njihovi odgovornosti. Poudarjeno je bilo, da ima vsak član zveze določene odgovornosti, ki se stopnjuje; čim višji položaj nekdo zaseda v delovni organizaciji tem večja je njegova odgovornost. Omenjena je bila tudi naša stara slabost, to je da smo pri obravnavanju in sklepanju zelo enotni, če že ne revolucionarni, vendar ko pride do akcije, pa ta enotnost zvedeni. Če bomo hoteli

uresničevati smernice pisma in to moramo, potem bo treba s sedanjo prakso prekiniti in klicati na odgovornost vse tiste, ki bodo v akciji zastajali. Seveda moramo pri tem zagotoviti, da tisti, ki bodo kritizirali posamezne slabosti, ne bodo izpostavljeni raznim povračilnim ukrepom, kar se je v posameznih primerih doslej tudi dogajalo.

Na sestanku smo govorili tudi o tem, zakaj so nekateri člani zveze zapustili naše vrste. Ob tem smo prišli do zaključka, da ni bil glavni vzrok v članarini, ampak v neučinkovitosti naše organizacije v določenih primerih. Poudarjeno je bilo tudi vprašanje ideološke vzgoje članov. Pred leti smo veliko naredili na tem področju, potem pa smo prenehali in danes se čutijo že posledice. Mi-

slili smo, da bomo s šolanjem kadrov na višjih političnih šolah to nadomestili, vendar praksa kaže, da smo se tukaj ušeli. Kajti primanjkuje nam kadrov, ki bi bili pripravljeni in ki bi uspešno opravljali funkcije sekretarjev v osnovnih organizacijah.

V nadaljevanju smo govorili tudi o plačevanju članarine, ki je statutarina obveznost članov. Menili smo, da ni prav, da občinska konferenca Zveze komunistov nima polno plačanega sekretarja. Enotni smo bili v mišljenju, da je funkcija sekretarja zelo odgovorna in zahteva celega človeka. Seveda bo pri tem moral svoje interese nekoliko podrediti družbenim interesom. Morda je tudi v tem del vzroka za pasivnost organizacije. Postavljena je bila zahteva, da se tudi v Železarni uvede nazaj plačana funkcija sekretarja, kajti opaža se pasivnost organizacije kot celote. Kot vzrok, da občinska konferenca ZKS ni-

ma plačanega sekretarja, je bilo pojasnjeno, da so do sedaj vsi tisti, ki so bili na raznih funkcijah po preteku mandata imeli težave z zaposlitvijo. Vsi prisotni so bili mnenja, da to ne velja za Železarno, ki ima sedaj s statutom to vprašanje rešeno. Iz prakse pa vemo, da nobeden do sedaj ni dobil slabšega delovnega mesta, kot ga je imel predno je zasedel plačano funkcijo.

Vsi člani so bili enotnega mišljenja, da bo med članstvom potrebno več idejne zavesti in več zavzetega dela. Posebno pozornost bo potrebno posvetiti kadrovanju, tako v organizaciji, kakor tudi v Železarni. Ob sklepu sestanka smo obravnavali tudi nekaj članov, ki se zelo neredno udeležujejo sestankov. Sprejeli smo sklep, da se z njimi ponovno pogovorimo. Govora je bilo tudi o sprejemanju novih članov, posebno iz vrst mladine, saj je sedaj povprečna starost članov 46 let. Vsi prisotni na sestanku se zavedamo, da pismo ni namenjeno enkratni akciji, ampak bo potrebna dolgotrajna in uporna akcija, da Zveza komunistov okrepi svoje vrste in znova postane revolucionarna in akcijska organizacija. Zato pa je treba priti od besed k dejanjem.

Stane Torkar

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Predsedstvo RK ZMS: Dosledno izvajanje zahtev pisma

V soboto, 28. 10. se je na 22. seji sestalo predsedstvo republiške konference ZMS in sprejelo dogovor o operativnem načrtu za izvajanje zahtev, v pismu tovariša Tita in izvršnega biroja.

Ob ugotovitvi, da morajo biti mladi člani Zveze komunistov najbolj odgovoren del mladih, se je predsedstvo zavzelo za temeljito analizo delovanja občinskih organizacij, ki so jih člani predsedstva obiskali pred kratkim, prav tako bodo člani ZK naredili analizo delovanja in uspešnosti republiške konference in njenih organov ter situacije v zvezni konferenci Zveze mladine Jugoslavije. Analiza bo služila za izdelavo akcijskega načrta, o katerem bosta razpravljala predsedstvo in republiška konferenca ter bo obvezen za vse občinske organizacije in aktivne Zveze mladine. Pri tem so člani predsedstva ugotovili, da tudi za Zvezo mladine pismo tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ne pomeni nekih novih nalog, temveč uresničevanje že sprejetih dogovorov in sklepov republiške konference.

Izdelana analiza bo prav gotovo edina realna osnova za razprave o uspešnosti delovanja ZMS na različnih področjih, dala bo rezultate o uspešnosti ali neuspešnosti posameznih občinskih organizacij in le na osnovi analize se bo dalo ugotoviti uspešnost ali napake posameznikov.

Prvi vikend seminar o človeku

V soboto, 28. 10. sta občinski komite ZK in konferenca ZMS organizirala prvi vikend seminar, ki se ga je udeležilo trideset mladih iz srednjih šol in nekaj strokovnjakov in družbenih delavcev. Razpravljali so o človekovem okolju.

Seminarja so se poleg mladih udeležili tudi strokovnjaki iz družbenih delavcev prof. Korenc, ing. Golob, sanitarna tehnika občinske skupščine tovariša Zorko in Miklič, prof. Krč, Dušan in Angelca Pleš.

Po razpravi so izvolili štiričlanski odbor, ki bo skrbel za sodelovanje med dijaki šol in organizatorji seminarjev, ki bodo vsak mesec in so zanje že sprejeli program tem. Sredstva za ta seminar je prispeval ŽIC, ostale seminarje bo financirale po dogovoru šole in družbeno-politične organizacije.

Povzetek razprav na seminarju bomo objavili v prihodnji številki.

6. seja republiške konference ZMS o težah za 3. konferenco ZKJ

Na sobotni šesti seji republiške konference ZMS, udeležili so se tudi predstavniki republiških družbeno-političnih organizacij, so večino razprave posvetili težam za III. konferenco Zveze komunistov Jugoslavije.

Udeleženci so v začetku sprejeli protestno izjavo proti izgradnji šovinističnih krogov na Koroškem in zahtevali, da avstrijska vlada proti njim takoj ukrepa, prav tako so zahtevali, da napredne mladinske organizacije v Avstriji zahtevajo rešitev teh vprašanj.

Uvod k razpravi o težah za tretjo konferenco je podal predsednik republiške konference Živko Pregl, ki je dejal, da tudi v Zvezi mladine nismo imuni do napak in problemov, ki se pojavljajo v družbi, da tudi v Zvezi mladine delujejo posamezniki, ki mislijo bolj na osebne koristi in uspeh, kot na uspešnost delovanja Zveze mladine.

Uvodni referat je podal član komisije za pripravo III. konference, Franc Stanjko, ki je poudaril, da teze premalo in preprosto razpravljajo o zaposleni mladini, ki da je premalo vključena v samoupravno odločanje in poudaril nujnost, da se mladi načrtno usposablja za samoupravljanje, ter da mora to biti proizvodna in ne le politična naloga. Precej pozornosti je posvetil tudi problemom nezaposlene mladine, saj je v Sloveniji od vseh nezaposlenih skoraj 60% mladih. Od delavcev, zaposlenih v tujini, pa je mladih čez 50%. Teze za tretjo konferenco o vseh teh vprašanjih ne dajejo predlogov za čim hitrejšo rešitev stanja, ki z njim ne smemo biti zadovoljni.

Konferenca je sprejela tudi delen program dela in sprejela sklep, da bo o končnem akcijskem načrtu razpravljala po analizi, ki jo bodo izdelali komunisti, člani republiškega predsedstva in republiške konference. Menijo, in to so poudarili vsi razpravljalci, da morajo programi zajeti zahteve, izražene v pismu tovariša Tita in izvršnega biroja.

V razpravi o organiziranosti so člani konference poudarili, da mora biti organizacija ZMS sposobna, da preko nje mladi uveljavljajo svoje interese in hotenja in da se mora izogniti foramskega delovanja, ki je še prevečkrat resna ovira za uspešnejše delovanje mlade organizacije.

Obvestilo članom ZMS Železarne

Ob izplačilu osebnega dohodka za obračunski mesec oktober bomo obračunali tudi članarino za članstvo v ZMS za II. polletje 1972, ki znaša 6 din. Vse mlade člane delovnega kolektiva, ki ne želijo biti člani ZMS opozarjamo, da nam to sporočijo na telefonsko številko 218 ali 269, do 8. novembra, da se jim članarina ne bo obračunala.

TK ZMS Železarne

Mladinski ples pri Jelenu

V soboto, 4. novembra, s pričetkom ob 18. uri, bo v veliki dvorani Delavskega doma na Jesenicah za ples igral INSTRUMENTALNI ANSAMBEL JLA IZ KRANJA — SMB 220

Čisti dohodek je namenjen za poplavljenca Pomurja. Vabi organizator: TK ZMS Železarne

Razgovor predstavnikov ZPSŽ z Edvardom Kardeljem

(Nadalj. s 1. str.)

sredstev se združuje na nivoju združenih TOZD ali v širših asociacijah, ampak v kakšen namen in po kakšnem postopku. TOZD z združenimi sredstvi ne more samostojno upravljati, vendar morajo ta sredstva ostati evidenčno v TOZD, ker morajo tako združena sredstva prinašati korist proizvajalcem, ki so jih združili in na ta način krepiti njihov interes za vlaganja tudi izven njihove TOZD. Vsako združevanje dela in dohodka mora temeljiti na skupno dogovorjenih programih razvoja širših združenj.

Razvoj samoupravnih odnosov je po mišljenju tov. Kardelja odvisen v sedanji fazi predvsem od prakse v podjetjih, zato ne glede na ustavna dopolnila in zakon o združenem delu, ki naj ukaže na doslednejši samoupravni red in ki se sedaj pripravlja, moramo iskati sami najboljše rešitve. V razgovoru so bila izmenjana mišljenja o številnih vprašanjih in je to le bežni povzetek skoraj peturnega razgovora.

Tov. Kardelj je ob koncu razgovora izrazil pripravljenost, da se s predstavniki ZPSŽ ponovno sestane, ko bo osnutek samoupravnega sporazuma pripravljen.

Samoupravni organi v preteklem tednu

40. seja odbora za plan in finance

V četrtek, 26. oktobra 1972 je predsednik odbora za plan in finance dipl. inž. Janez Komel sklical 40. sejo na kateri so obravnavali tole:

1. Pregledali so sklepe prejšnje seje in ugotovili, da sklep, s katerim so naročili tehničnemu direktorju, da ukrepa v zvezi s slabim delom Vatrostalne, še ni izvršen, odgovor obratovodje elektro jeklarne v zvezi z visoko porabo kokil v prejšnjem mesecu pa tudi ni bil zadovoljiv, ker se iz tega odgovora ni moglo ugotoviti pravega vzroka. Zato so naročili obratovodju, da v naslednjih mesečnih poročilih, če bo prišlo do tako visoke porabe kokil, poda bolj konkretne vzroke za to.

2. Pregledali so finančni rezultat poslovanja v septem-

bru in ugotovili, da je rezultat septembra med najslabšimi v letošnjem letu zlasti zaradi majhne proizvodnje. Kritično je tudi povišanje stroškov, nekaj tega je zaradi majhne proizvodnje, prvič pa se je pojavilo tudi zvišanje pri nabavljenem materialu.

Predvidevajo slabši rezultat tudi v naslednjih mesecih predvsem zaradi izpada proizvodnje v valjarni žice, ker bodo v novembru imeli 15 dnevni remont. Zato so naročili vsem organizatorjem proizvodnje zlasti v tistih obratih, ki imajo normalne pogoje za obratovanje, da izpadlo proizvodnjo skušajo nado-

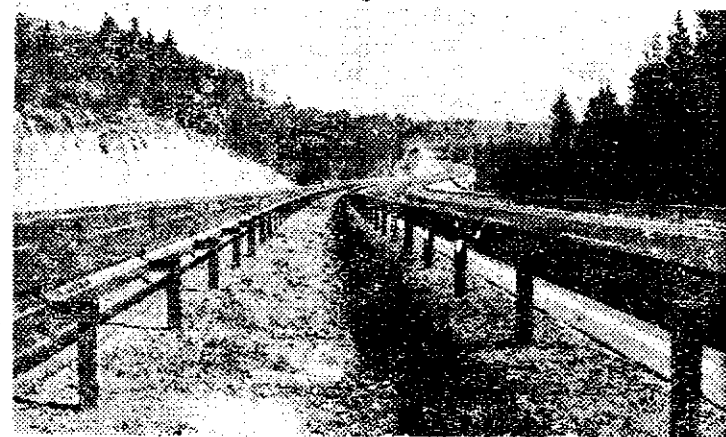
knaditi v svojih obratih, če je potrebno tudi z nadurnim, nedeljskim ali delom na prosti dni.

3. Sprejeli so poročilo direktorja za proizvodnjo o uspehih proizvodnje v II. dekadi oktobra, ki tudi niso dobri, saj je skupna proizvodnja dosežena le 92,3 %, blagovna pa samo 81,8 %. Vzroki za takšno proizvodnjo so zlasti zaradi pomanjkanja vložka v profilarno, zaradi valjanja preko potisne peči na blumingu, zaradi okvar ogrevne peči v valjarni žice in zaradi okvare sušilne peči v elektrodnem obratu. Kljub temu so predvideli, da bo v oktobru proizvedenih 27 do 27.500 ton blaga za prodajo.

4. Obravnavali so problematiko izvajanja operativnega programa v nekaterih obratih v tem mesecu in po temeljiti razpravi ter proučitvi vzrokov za nedoseganje priporočili odboru za dohodek in nagajevanje, da naj pri obravnavi doseženih proizvodnih rezultatov tokrat izjemo upoštevajo predlagane popravke programov in sicer tako, da bi za skupno proizvodnjo znašali popravljeni operativni programi za profi-

larno 700 ton, za žičarno 5100 ton in za martinarno 26.000 ton, pri blagovni proizvodnji pa za bluming 300 ton, valjarno žice 1780 ton in profilarno 700 ton.

5. Sprejeli so operativni program za november, ki znaša 121.999 ton skupne proizvodnje in 26.780 ton blagovne proizvodnje s tem, da se program za profilarno lahko še popravi med mesecem, če bodo Bronx škarje začele pravočasno obratovati.

Naši cestni odbojniki na avtocesti

Sestanki delovnih skupin

19. 10. — JAVORNIK I — MARKELJ FRANC — LAHKE PROGE — Iz poročila o izpolnjevanju proizvodnih nalog za september je bilo razvidno, da je bil plan dosežen s 104,7 %, kljub veliki odsotnosti zaradi dopustov in boleznih. Plan za oktober predvideva 2.300 ton proizvodnje. Pripomb k planu za oktober niso imeli. Opozorjeni so bili na večjo pazljivost, ki je potrebna pri kvalitetnem valjanju ter na koriščenje proizvodnega časa, da bi obdržali ali dosegli večje osebne dohodke.

Delovni skupini je bila obrazložena sprememba nove tabele neto obračunskih postavk, ki so v veljavi od 1. oktobra dalje. Razpravljali so o ponovni zaposlitvi Zdravka Erlaha in ga sprejeli na delo s tem, da se mu določi poizkusna delovna doba. Za člana novega sindikalnega odbora so predlagali sodelavca Albina Jakopiča.

20. 10. — JAVORNIK I — BENEDIČIČ — ADJUSTA — Na znanje so vzeli odgovor socialno-zdravstvene službe v zadevi sodelavca Jožeta Kovšca. Delovna skupina se omenjeni službi ter samoupravnim organom zahvaljuje za ugodno rešitev.

Delovni skupini je bila posredovana problematika o izpolnjevanju planskih nalog v septembru ter o obveznostih za oktober. Postavljenih je bilo nekaj vprašanj, na katere so delavci dobili ustrezne odgovore. Strugarni valjev predlagajo, da uredi vse potrebno, glede dovoza in odvoza valjev z avtomobili, tako da ne bodo vedno odprta vrata. V strugarni valjev bi morali razširiti tudi vrata, da bodo ustrezala za večje avtomobile.

23. 10. — JAVORNIK I — BRIŠAR — TEHTNICA — Najprej je bila obrazložena informacija obratovodstva. Mladincem, ki so bili na novo sprejeti na delo bodo pomagali ter jih poučili ter na njih prenašali izkušnje. Razpravljali so še o novem sistemu nagajevanja. Eden izmed delavcev meni, da je osebni dohodek prenizek zaradi visokih življenjskih stroškov in bo poizkušal dobiti drugo zaposlitev z boljšimi pogoji za obstoj družine. V začetku prihodnjega leta bo upokojen en žerjavovodja, zato delovna skupina že sedaj opozarja kadrovski sektor na pomanjkanje kvalificirane delovne sile. Vodja delovne skupine je še povedal, da bo zadevo uredilo obratovodstvo. Zahvaljujejo se vzdrževalcem z Javornika, ker je vlačilec spet v redu in že obratuje.

24. 10. — HVZ — PULEC — ŽARILNICA — Delovna skupina je bila seznanjena z informacijo

obratovodstva o proizvodni problematiki do 30. septembra. Pripombe so imeli, ker ne izpolnjujejo plana zaradi neustreznega vložka. Nujno je treba dobiti sredstva za nabavo rezervnih delov, vsi zaposleni v obratu pa se morajo še bolj prizadevati za zmanjšanje reklamacij. Ugotavljajo, da je stanje zvonastih peči zelo problematično zaradi stalnih električnih okvar in predlagajo nabavo rezervne zvonaste peči. Za obratovanje naj bi usposobili deset novih globinskih kotlov, ki so bili nabavljeni v letošnjem letu in so že v obratu. Predlagajo povečanje skupine za prve in druge žarilce globinskih peči, ker so zaostali za delovnimi mesti, ki so bila ves čas enakovredna. Zahtevajo, dodatek za čiščenje umazanije iz globinskih kotlov.

24. 10. — JAVORNIK I — ZUPAN — ADJUSTA — Zapisnik zadnjega sestanka in informacija obratovodstva so brez pripomb vzeli na znanje. Njihova skupina ima še okrog 300 dni dopusta in so se sporazumeli tako, da ne bo ogrožena proizvodnja in da bodo dopust v vseh mesecih enakomerno koristili. V zadnjem času se preveč gleda na kvantiteto in premalo na kvaliteto. Opozorjeni so bili na težke posledice v jeklovleku ter na delovni red, ki je lahko posledica površnega dela. Montirana so nova sodobna vrata, z njimi pa lahko rokuje samo tisti, ki je zato pooblaščen. Delovna skupina zahteva, da je na to treba opozoriti tudi soferje, da z visokim tovorom ne bi poškodovali vrat.

25. 10. — JAVORNIK I — UDIR — ČISTILNICA — K informaciji obratovodstva za mesec september delovna skupina ni imela pripomb. Prav tako je bila delovni skupini posredovana problematika delovne enote za september. Na posamezna vprašanja je skupina dobila ustrezne odgovore in pojasnila.

25. 10. — HVZ — BEM — ODPRAVA IZDELKOV — Obravnavano je bilo poročilo o delu obratov HVZ s posebnim poudarkom na hladno valjarstvo za obdobje do 30. septembra. Poročilo o izpolnjevanju plana, o storilnosti, izpleni, potrošnji materiala ter organizaciji dela je bilo sprejeto brez pripomb. Vodja delovne skupine je opozoril na reklamacije zaradi poškodb gotovih izdelkov. Potrebna je večja pazljivost pri delu in boljša paketizacija. Poudaril je, da kupci zahtevajo, nepoškodovan material. Nagajevanje v septembru je bilo urejeno že po novem sistemu in so rezultati zadovoljivi. Na vprašanja glede razsvetljave, ogre-

vanja, premikanja vagonov in kamionskih vrat je vodja delovne skupine odgovoril, da so dela v teku in da bo vse to v kratkem urejeno.

26. 10. — HVZ — KOTNIK — ŽARILNICA — Prebrali so informacijo o doseženih uspehih v prvih devetih mesecih in za mesec september. K informaciji niso imeli pripomb. Omenjeno je bilo, da klimatska naprava na žerjavih ne dela, ker na dovodnem cevovodu manjka gumijasta zapora v dolžini desetih metrov. Žarilce na globinskih pečeh so obvestili, da so upravičeni do otežkočnega dodatka in sicer za tri očiščene kotle ena ura.

26. 10. — VALJARNA BELA — KOREN — VALJARNA ŽICE — Zaradi že znanih vzrokov je bila v septembru dosežena proizvodnja le s 63,3 %. Tudi izplen je v septembru pod poprečjem in sicer zato, ker za eno stran kolobarja — neporezani konci, žičarna odteguje 3,5 % od poslance žice. Smatrajo, da to ni realno, kajti ena stran — neporezani konci, ne-znese 3,5 % poslance žice. Razpravljali so tudi o ponovnem remontu peči, ki bo v novembru in pa razporeditev izmen v drugih obratih. Izbrali so dva člana za nov sindikalni odbor in sicer sodelavca Volfa in Beravska.

26. 10. — HVZ — KARISTI — Posredovano je bilo poročilo o izpolnjevanju devetmesečnega plana. Obravnavana je bila tudi problematika notranjega transporta po voznihih poteh, ki so zelo slabo vzdrževane, ter o pomanjkanju delavcev — voznikov viličarjev. Razpravljali so tudi o dolgoročni dobavi viličarjev, ter o najbolj perečem problemu, da se delovne skupine, to je karistom, odobri povečanje iz 6 v 7 skupino.

26. 10. — HVZ — JEREB — SKLADIŠČE SUROVEGA MATERIALA — Vodja delovne skupine je prebral in obrazložil problematiko za devet mesecev in za september. Seznanil jih je z izpolnjevanjem plana v septembru ter za prva tri četrtletja, kakor tudi s težavami in pomanjkljivostmi. Delavci menijo, da bi plan izpolnjevali, če bi imeli dovolj vložka — TVT boljše kakovosti in asortimenta. Drugih pripomb niso imeli, želijo le, da bi imeli na razpolago dovolj vložka ter ostalih pripomočkov in rezervnih delov ter delovne sile, kakor tudi organizacijo dela, da bi tako še izboljšali v železarni dohodek in s tem tudi osebne dohodke. Plan za leto 1973 predvideva 30.000 ton, s čemer se strinjajo, vendar pod pogojem, da bo dovolj ustreznega vložka — TVT z ustreznim asortimentom. Želijo, da bi valjarna štekel pošiljala celotne šarže TVT in ne tako kot sedaj. Izboljšati bo treba tudi embalažo in ne tako kot sedaj, da se pri nekaterih kolobarjih pri razkladanju odvijne trak tudi do 10 metrov. Razkladalci želijo, da bi jim odobrili kožuhašte jopice z rokavi namesto sedanjih.

Vaše srce — vaše zdravje

vrste in vzroki obolenj srca

Letos spomladi nas je epidemija črnih koz tako zelo presenetila in zaposlila, da smo skoraj pozabili, da je letošnji Svetovni dan zdravja posvečen problematiki razširjenosti obolenj in umrljivosti zaradi bolezni srca v vsem, predvsem pa v civiliziranem svetu.

V civiliziranem svetu smo že uspešno zatrli ali omejili mnoge bolezni in vzroke smrti, tako so postale bolezni srca in ožilja od vseh bolezni relativno in absolutno najresnejše in najpogostejše. Bolezni srca in ožilja predstavljajo zaradi obolenosti, invalidnosti in umrljivosti tako velik družbeni problem, da je od reševanja tega problema v največji meri odvisen nadaljnji harmonični razvoj in obstanek civilizirane družbe.

V razvitih deželah je pogostnost in umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja na prvem mestu, daleč pred rakom, prometnimi poškodbami itd. Tu umre skoraj vsak drugi človek zaradi bolezni srca in ožilja.

Pri nas na Gorenjskem so v zadnjem desetletju bolezni srca in ožilja po umrljivosti na prvem mestu. Zaradi bolezni srca in ožilja je leta 1970 bilo na Gorenjskem 48 % vseh umrlih. Daleč za boleznimi srca in ožilja so novotvorbe (19 % vseh umrlih), poškodbe (12 %), bolezni dihal (7 %) in bolezni prebavil (4 %).

Med boleznimi srca so najpogostejše in najresnejše:

1. koronarne bolezni z infarktom srca,
2. bolezni srca zaradi zvišanega krvnega pritiska,
3. revmatične bolezni srca,
4. prirojene srčne bolezni,
5. bolezni srca zaradi obolenj pljuč,
6. srčne bolezni pri nalezljivih boleznih, in zastrupitvah itd. Znanе in pomembne so spremembe na srcu in ožilju med nosečnostjo, pri debelih, športnikih, živčnih ali neuravnovešenih osebah itd. Obstojata tudi pomembna odvisnost med stanjem srca in delom ter poklicem.

Koronarne bolezni srca z infarktom so med srčnimi

boleznimi najpogostejši vzrok smrti pri ljudeh v zreli življenjski dobi. Danes lahko govorimo o pravi epidemiji srčnega infarkta v razvitih deželah. V Evropi umre zaradi srčnega infarkta vsakih 30 sekund po en moški v starosti med 35. in 65. letom. Ne, to ni tiskovna napaka, niti niste napačno prebrali — vsakih 30 sekund pokosi v bogati in srečni Evropi srčni infarkt 1 delavca, hranitelja in človeka v zreli življenjski in delovni dobi z vsemi bolečimi človeškimi in gospodarskimi posledicami. Srčni infarkt je hudo in smrtno nevarno zmanjšanje prekrvavitve srčne mišice zaradi zamašitve ali zožitve koronarnih krvnih žil, ki dovajajo kri in hrano srčni mišici. Koronarne bolezni srca zaradi tega imenujejo mnogi tudi **ishemične bolezni srca** (od grške besede ishemija, kar pomeni neprekrvitost). Glavni vzrok obolenja koronarnega srčnega ožilja je ateroskleroza (arterioskleroza) tega ožilja. Ateroskleroza napade in zožuje vse ožilje, vendar najbolj usodna je aterosklerotična okvara koronarnega srčnega ožilja in možganskega ožilja — posledica je srčni infarkt (srčna kap) in možganska kap. Zelo malo vemo o neposrednem vzroku ateroskleroze. Na njo vpliva spol, starost, dednost, krvni pritisk, sladkorna bolezen, debelost, prehrana, kajenje, alkohol, premajhna telesna aktivnost, živčna prenapetost, okolje in obilje. Vedno vpliva po več vzrokov istočasno skozi daljšo dobo, kar zelo otežkoča dosledne raziskave in učinkovito preprečevanje.

Zvišan krvni pritisk je v zadnjih desetletjih človekovega življenja tudi v glavnem posledica arterioskleroze, a pri ljudeh v srednji dobi zaradi dednih dejavnikov, obolenja ledvic, endokrinih bolezni itd. Prognoza zvišanega krvnega pritiska je odvisna od tega, kako je ta prizadel srčno mišico in koronarno ožilje — zato je velika povezava med zvišanim krvnim pritiskom, srčno kapjo in možgansko kapjo.

Revmatične srčne bolezni nastanejo kot posledica revmatične vročice — mrzlice, to je vnetja sklepov po prehladu, angini ali škrlatinki. Pri revmatičnih vnetjih sklepov pogosto zbolijo srčne zaklopke, srčna mišica ali osrčnik. Velika večina pridobljenih srčnih hib je posledica revmatične mrzlice. Rvmatična mrzlca z revmatičnim vnetjem sklepov in revmatičnimi srčnimi boleznimi so posebej pogoste pri otrocih in mladih ljudeh, vendar so posledice v obliki prirojenih srčnih hib trajne in pomembne za vso življenjsko dobo obolelega.

Prirojene srčne hibe niso redek pojav. Mnogi otroci s prirojenimi srčnimi hibami umrejo takoj po porodu, v prvem letu življenja ali že v predšolski dobi. Nekateri živijo dalj časa, zadnje čase pa mnoge bolnike s prirojeno srčno hibo uspešno operirajo tako, da bolnik povsem ozdravi ali da se mu stanje toliko izboljša, da živi dalj časa in z manj težav.

Pri kroničnih bolnikih dihal, kot so to kronični bronhitis, emfizem in astma se razvije **kronično pljučno srce** z odebelitvijo desne polovice srčne mišice. Večina kroničnih pljučnih bolnikov skozi leta zbolijo in tudi umre zaradi oslabelosti kroničnega pljučnega srca.

Med mnogimi akutnimi nalezljivimi vročinskimi boleznimi srce lahko močno opesa ali celo odpove (npr. pri davici ali tifusu). Resne spremembe na srcu smo nekoč opazili pri bolnikih s tuberkulozo ali s sifilisom. Poznamo bolezni srca pri čezmerni ali nezadostni tvorbi hormonov ščitnice. Slabokrvnost lahko posnema, poslabša ali celo povzroči srčno bolezen.

Če normalna nosečnost posnema srčno bolezen (težko dihanje, otekline nog) moramo previdno poiskati eventualne prirojene ali pridobljene srčne hibe in uvesti ustrezno zdravljenje. Danes lahko ob ustrezni zaščiti, negi in zdravljenju rode tudi nosečnice s težjimi srčnimi hibami.

Neurejeno vegetativno živčevje povzroča predvsem »srčne težave ali težave ob srcu«, ne pa srčne bolezni. Duševno in živčno labilne osebe mnoge težave, konflikte, skrbi in jezo projicirajo v predel srca in se zatekajo v »srčno bolezen«, da bi sami sebe jemali resno in da bi jih okolica upoštevala. Ta stanja se zdravijo vzročno in s psihiatrijskimi metodami, ker skozi daljšo dobo le »srčna težava« preide v pravo organsko bolezen srca.

Prihodnjič: Preprečevanje in zdravljenje obolenj srca

dr. Mario Kocijančič

Na podlagi sklepa odbora za življenjske pogoje in rekreacijo z dne 18. oktobra 1972, se v skladu s členom 52 pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev železarne Jesenice, objavlja

RAZPIS

za odobritev gradbenih posojil za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš v letu 1973, do katerega so upravičeni člani delovne skupnosti železarne Jesenice. Gradbena posojila bo stanovanjska komisija dodeljevala prijavitelcem ob upoštevanju določil pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev železarne Jesenice in točkovnega sistema o dodeljevanju gradbenih posojil.

Glede na omejenosti finančnih sredstev in velikega števila neurejenih stanovanjskih razmer, imajo pri odobritvi gradbenega posojila prednost:

1. posojilojemalci, ki bodo dogradili svoje stanovanjske hiše — stanovanja do 30. aprila 1974;
2. posojilojemalci, ki bodo dogradili svoje stanovanjske hiše — stanovanja in izpraznijo družbena stanovanja, last železarne Jesenice, do 31. avgusta 1974;
3. posojilojemalci, ki gradijo ali bodo gradili stanovanjske hiše — stanovanja in bodo odobreno gradbeno posojilo vročili pri GKB za dobo 24 mesecev in si s tem pridobijo pravico odobritve posojila pri GKB;
4. posojilo se ne podeli graditeljem stanovanjskih hiš ali stanovanj, ki jih gradijo izven območij občin Jesenice in Radovljica;
5. posojilojemalci, ki adaptirajo svoje stanovanjske hiše ali stanovanja (manjša popravila, zamenjava oken, podov ali stropov), ne pridejo v poštev pri razdelitvi gradbenih posojil. Večje adaptacije stanovanjskih hiš se bodo obravnavale pod 1. točko objavljenega razpisa. Upravičenost pa bo ugotavljala strokovna komisija na podlagi oglada gradnje na terenu;
6. maksimalno višino posojila bo stanovanjska komisija določila po končanem razpisu;
7. maksimalni rok vračanja posojila (odobrenega) je 20 let, ki pa je odvisen od višine odobrenega posojila;
8. obrestna mera se bo določila naknadno, v skladu z veljavnimi predpisi;
9. odobreno posojilo posojilojemalec prične vračati od dneva, ki je določen s posojilno pogodbo;
10. s posojilno pogodbo se posojilojemalec zaveže, da bo v slučaju, če iz kakršnegakoli razloga prekine delovno razmerje s posojilodajalko, vrnil posojilo z vsemi pripadki naenkrat;
11. s posojilno pogodbo se določi ustrezna pogodbena kazen, če se posojilojemalec ne vseli v stanovanje do datuma, ki je določen s posojilno pogodbo.

Prosilci posojil za individualno gradnjo stanovanjskih objektov morajo v prijavi posredovati naslednje podatke:

1. pismeno vlogo s popolnimi rojstnimi podatki, obrat kjer je zaposlen, doba zaposlitve, število družinskih članov in njih zaposlitve, če so zaposleni, višino mesečnega dohodka družine, stanovanjske razmere prosilca, višino že vloženih sredstev v stanovanjski objekt, faza dograjenosti ter rok dograditve oziroma vselitve, številka gradbene parcele, številka vložka in katastrsko občino, v kateri gradi stanovanjsko hišo;
2. prosilci, ki jim je bilo že dodeljeno posojilo, naj navedejo višino že odobrenega posojila, število in datum posojilne pogodbe. V prijavi naj navedejo tudi naslov, od katerega so dobili gradbeno posojilo in kjer imajo deponirano gradbeno dokumentacijo;
3. potrebne formularje zainteresenti za dodelitev posojila dvignejo na tajništvo kadrovskega sektorja. Zahtevani podatki morajo biti resnični, ker bomo verodostojnost podatkov preverjali. Prosilci, ki bodo v prijavi navedli neresnične podatke, bodo izločeni iz razdelitve posojil;
4. K pismeni prijavi je treba priložiti še:
 - gradbeno dovoljenje
 - odločbo o odobreni lokaciji
 - potrjeni gradbeni načrt s predračunom
 - seznam materiala in del, ki jih prosilec namerava nabaviti in graditi z odobrenim posojilom;
5. Opozarjamo zainteresente, naj se na razpis prijavljajo samo tisti zainteresenti, ki izpolnjujejo razpisne pogoje, ker ostalih, ki ne izpolnjujejo razpisnih pogojev, stanovanjska komisija ne bo upoštevala pri delitvi posojil. Stanovanjska komisija bo posojila razdelila, ko bo DS železarne Jesenice določil finančna sredstva za leto 1973.

Prijave prosilcev, ki ne bodo vsebovale zahtevanih podatkov in dokumentacije, bo pristojna služba že ob sprejemu zavrnila.

Prosilci naj prijave s priloženo dokumentacijo osebno dostavijo na kadrovske sektor železarne Jesenice, referent za stanovanja od 6. novembra 1972 do 20. novembra 1972, vsak dan od 7. do 10. ure. Po tem roku pristojna služba ne bo upoštevala zakasnelih vlog.

Seznam prosilcev, ki jim bo odobreno posojilo bo javno objavljen v obratih tovarne ali v tedniku tovarne **ZELEZAR**.

Železarna Jesenice
Kadrovske sektor

S sej sindikalnih odborov

ELEKTROTOPLOTNA ENERGIJA

Deveta redna seja sindikalnega odbora elektrotplotne energije je bila 11. oktobra. Najprej so predlagali več delavcev za odlikovanja, nato pa so obširneje razpravljali o vlogi in pomenu temeljnih organizacij združenega dela in se zavzemali tudi za nekaj stališč.

Sprejet je bil sklep, da bo občni zbor sindikalnega odbora 18. novembra v prosto-

rih kulturnega centra v Lescah. Pogovorili so se o stroških za izvedbo občnega zbora in pripravili predlog kandidatov za člane novega odbora ter nadzornega odbora. Na občni zbor bodo povabili tudi sodelavce, ki so bili upokojeni v lanskem in letošnjem letu. Sodelavcu Marku Rešetku, ki boluje, so odobrili denarno pomoč in prav tako tudi Antonu Rebselju, ki odhaja v pokoj.

V PRIHODNJE ŠE NAPREJ PO ZAČRTANI POTI

Ob raziskavi smo prišli do prepričanja, da je samoupravna organizacija v Železarni — takšna kot je predvidena s statutom — načeloma ustrezna. Bistvene spremembe torej niso potrebne. Zato se naši predlogi nanašajo na ukrepe znotraj obstoječe samoupravne organizacije. Pomeni, da je z dodatnimi napori treba doseči, da bo samoupravljanje v Železarni v večji meri doseglo postavljene cilje. Mislimo, da je to mogoče ne s spreminjanjem načel organizacije, ampak z dograjevanjem posameznih njenih vidikov. Če torej načeloma podpiramo obstoječo samoupravno organizacijo, potem pomeni, da niso potrebne nekatere (manjše) spremembe ali dodatni koraki.

Menimo, da bi bilo koristno, če bi ukrepali v naslednjih smereh:

1. Uveljavljanje delovnih skupin. Kot kaže vrsta podatkov iz raziskave je delovna skupina tisti okvir delavčevega položaja v tovarni, ki mu je dovolj blizu, da je zanj realen in mu omogoča dejansko sodelovanje pri upravljanju. Raven obrata ima še nekaj teh lastnosti, delovna enota in podjetje v celoti pa so mu že dokaj oddaljeni. Zato menimo, da bi kazalo delovno skupino še naprej razvijati v samoupravno skupino oziroma še naprej uresničevati njeno samoupravno podobo. Predlagamo:

a) Več pozornosti je treba nameniti tistim delovnim skupinam, ki so podpoprečno delale v preteklem obdobju. To so skupine, v katerih je vodja slab informator, v katerih je ocena samoupravnih odnosov nizka, odnosi pri vodenju ocenjeni kot podpoprečno demokratični, skupina pa je prepričana, da ima majhen vpliv na sklepe na ravni obrata in višje. V teh skupinah bi morali posebej skrbno pregledati, kaj je bistvena ovira njihove uspešnosti in jim pomagati, da bi samoupravno zaživela. Take pomoči je potrebnih največ 5—10 % delovnih skupin.

b) Postopno in preudarno povečati pristojnosti delovnih skupin. Raziskava je jasno pokazala, da delavci zahtevajo večje pristojnosti prav delovnih skupin, ne pa drugih organov. Po predlogu delavcev bi morale delovne skupine imeti več pristojnosti, tj. večjo samostojnost pri: premeščanju delavcev, nagrajevanju za delo, sistemu nagrajevanja, varstvu pri delu ter pri vzdrževanju stro-

jev in naprav. Pristojnosti na teh področjih bi povečale in utrdile prepričanje o delovni skupini kot mestu resničnega samoupravljanja. Predlagamo, da pristojni samoupravni organi nemudoma začno preučevati možnosti, kdaj in na katerih področjih bi lahko razširili pristojnosti delovnih skupin.

c) Kazalo bi temeljito preučiti možnost, da vodja delovne skupine postane samoupravni organ, da je voljen. Pri tem mislimo, da ne bi bilo sprejemljivo, da bi delovna skupina imela delovodjo in še posebnega vodjo, ki bi bil voljen. Te funkcije kaže združiti v eni osebi, v vodji delovne skupine, ki pa je voljen organ. S tem bi pravzaprav dosledno uzakonili sedanjo prakso, ko ima vodja delovne skupine že dejansko nekatere samoupravne pristojnosti. Obenem bi uresničili načela, da mora vodja imeti ne samo strokovno znanje, ampak tudi zaupanje delavcev. Ker bi za takšnega vodjo veljalo načelo reelekcije, predvidevamo, da bi se utrdila povezanost vodje delovne skupine z delavci, izboljšal njegov odnos do delavcev, povečala njegova in njihova odgovornost, povečala se bo količina in kakovost informacij, ki jih bo vodja posredoval itd. S teoretičnega in praktičnega vidika pomenijo volitve vodje delovne skupine tudi bistven korak k razrešitvi konflikta med vodenjem in upravljanjem. Ne mislimo, da je ta korak mogoče narediti v Železarni brez težav. Problem bo zlasti tam, kjer je delovodja v skupini edini delavec s potrebnim strokovnim znanjem za delo skupine. Volitve imajo smisel in dosežejo namen le tam, kjer je vodja delovne skupine dejansko zamenljiv. Obstojati mora torej možnost večih (!) kandidatov. So še tudi drugi problemi, vendar na podlagi raziskave sklepamo, da obstoji verjetnost zamenjave sedanjih vodij največ v 20 % delovnih skupin. Pri praktični izvedbi volitev pa bi bila najbrž še manjša.

d) Predloge, ki jih daje delovna skupina samoupravnim organom ali drugim organom oziroma posameznikom, bi morali še dosledneje kot doslej obravnavati in nanje odgovarjati. Resnično ne bi smelo biti nobene zahteve, ki jo oblikuje delovna skupina, da nanje ne bi dobilo odgovora. To ni nova zahteva, to je le zahteva po spoštovanju in resničnem ravnanju v skladu z obstoječimi samoupravnimi akti.

2. Postopno še bolj demokratizirati odnose po liniji vodenja. Odnosi med organizacijsko nadrejenimi in podrejenimi so gotovo najbolj občutljivi v Železarni in že majhen premik od poprečja spremljajo (pogosto) velike posledice v ostalih odnosih. Zato predlagamo nadaljnjo sistematično delo z delavci, ki so na vodilnih delovnih mestih. Uresničenje predloga o vodji delovne skupine kot samoupravnemu organu bo postopno ustvarilo pritisk, da bi tudi drugi vodilni bili voljeni. V skladu s tem predlagamo, da bi sedanje vodilne delavce sistematično in obvezno seznanjali z načeli in prakso participativnega vodenja in samoupravnih medsebojnih odnosov. Gre za izgrajevanje njihovega odnosa do predlogov in vprašanj (zahtev) sodelavcev, za skupinsko, ne posamezno odločanje, za dostopnost, tovariške odnose med sodelavci in ne hierarhične odnose, za večje posredovanje informacij sodelavcem itd. Predlog temelji na prepričanju, da velika večina teh delavcev, če ne vsi, podpirajo in so prepričani v pravilnost samoupravnih odnosov. Tako mnoge nejasnosti in nesamoupravno obnašanje niso posledica namenskega nasprotovanja samoupravljanja. Samoupravnih medsebojnih odnosov, torej odnosov

sodelovanja, se je treba skrbno in strpnost učiti. Vodilni delavci imajo glede na svoj koordinatorski položaj glede tega posebne obveznosti. Raziskave po svetu so pokazale, da vodilni delavci, ki sodelujejo s podrejenimi kot enopravnimi sodelavci, ki upoštevajo mnenja in predloge sodelavcev, ki ne uveljavljajo vedno, povsod in za vsako ceno svoje volje, uživajo med sodelavci večje spoštovanje kot oni, ki vzdržujejo odnose nadrejenosti-podrejenosti.

Obenem predlagamo, da bi z vodilnimi delavci skupno skrbno pregledali normativne akte podjetja. V teh aktih so mnogi odnosi že urejeni in prihaja do oproščanja kršitev ali zaradi nepoznavanja. Kazalo bi empirično preveriti ali so vodilni delavci v resnici osvojili normirane odnose do take mere, da jim lahko služijo kot pravilo za lastno ravnanje (obnašanje). To pa je mogoče le, če teh norm ne bi prehitro spreminjali.

3. Nadaljnja izpopolnjevanja obveščanja. Za sedanje oblike obveščanja lahko rečemo, da so bile uspešne. Vendar predlagamo nadaljnje ukrepe, s katerimi bi dosegli, da bi se količina informacij, ki jih posamezen delavec osvoji, še povečala. Pri tem je zlasti pomembno, da informacije osvoji, ne samo da so mu posredovane. Količina osvojenih informacij ni odvisna samo od tega, koliko informacij mu posredujemo, ampak tudi od njegovega zanimanja. Zanimanje pa je zopet pogojeno s tem ali lahko informacije koristno uporabi — torej z njegovim samoupravnim položajem. Predlagamo naslednje:

a) Razmisliti o možnostih diferenciranega posredovanja informacij. Mislimo na to, da

nekaterim zadoščajo bolj preproste ugotovitve, drugi pa pričakujejo bolj specifične, včasih tudi strokovno bolj utemeljene informacije.

b) Povečati hitrost informiranja v primerih, ko je to potrebno. Železar npr. izhaja vsak teden in tolikšna pogostost za večino informacij o dogajanjih v podjetju zadostuje. Vendar bi za izredne primere, ko je dragocen vsak trenutek, morda kazalo predvideti tudi kako hitrejšo pot.

c) Še naprej izpopolnjevati vlogo vodje delovne skupine kot informatorja. To je zlasti primerna oblika za hitro informiranje od osrednjih organov do delavcev. Obenem so našemu človeku ustne informacije bližje kot pismene. Ustne informacije dajejo možnost neposrednega reagiranja, komentiranja, ukrepanja ipd.

d) Za delavce, ki vstopajo v delovno razmerje, bi kazalo ob uvodnih seminarjih uvesti preizkus, koliko so se seznanili z načrtovanimi odnosi v podjetju. Zlasti z normami, ki so za njihov položaj temeljnega pomena. Osvojitev teh informacij bi kazalo sprejeti kot enega izmed pogojev za sklenitev delovnega razmerja.

e) Z jasnostjo, pravočasnostjo in točnostjo informacij, še naprej poglobljati zaupanje delavcev v formalne, predvidene vire informacij.

To je nekaj predlogov, ki jih je seveda treba še podrobneje izdelati. Koliko in katere bo kolektiv sprejel, je odvisno od presoje v kolektivu samem. Prav tako ne kaže pozabiti, da je razvijanje samoupravnih odnosov proces, v katerem lahko bolj ali manj hitro napredujemo, zadnjega koraka pa jutri še ne bomo naredili.

dr. Bogdan Kavčič

Sodelavci v elektrojeklarni so v oktobru presežli mesečne proizvodne obveznosti

Dvajsetega aprila, leta 1945 popoldan je odpeljal s koncentracijskega taborišča Flossenbura zadnji transport internirancev. To je bil eden od petih s približno 5000 zaporniki, katere so odpeljali tega dne iz taborišča pred prihodom Amerikancev. Taborišče je bilo proti koncu vojne prenatrpano in je bila zato tudi umrljivost tako velika, da krematorij ni zmožal več upepeljevati človeških trupel in so jih nacistični zločinci zažigali kar na grmadi, poleg krematorija. 23. aprila so Amerikanci končno osvobodili ljudi tega transporta. Toda le dobro polovico, ker so nacisti vse, ki so opešali sproti pobijali.

Ze nekaj dni pred evakuacijo taborišča se je širila vest, da bo to pred prihodom Amerikancev evakuirano in da bodo vse internirance neke pobili, kot so to storili z Židi, ki so jih nekaj noči pred tem odpeljali iz taborišča. Desetega aprila smo zadnji dan delali v tovarniških halah, ki so bile v kamnolomu, ker so se po vesteh, ki so se prenašale kdo ve iz katerih virov, Amerikanci bližali Flossenburgu. Zadnji dan smo čistili stroje in orodje, vse premazali in zlagali v zabojce. Vse so proti večeru odpeljali v neznan. Zadnje čase je zelo primanjkovalo vsega materiala za letala Messerschmidt, katere dele smo tu izdelovali. Kljub vsemu pa priganjanje pri delu ni popustilo do zadnjega dneva, čeprav je bilo brez vsakega pomena. Le v velikih kamnolomih tik taborišča, kjer so bile neizčrpne zaloge granita ni zmanjkalo dela. Sem so nacisti usmerjali odvečno delovno silo, ker so hoteli do

kraja izkoristiti človeško »rajo«, katero so sem privedli z vseh strani Evrope.

Ker tudi v komandi »Spenglerai«, kjer smo bili zaposleni tudi nekateri Slovenci, ni bilo dovolj materiala, so skoraj vse premestili v druge komande in to največ v kamnolome. Tako sva z Janezom Makovcem z Rateč prišla 8. aprila 1945 v delovno grupo kapoja Adama. Le-ta je vodil dela na najvišjem vrhu kamnoloma. Znan je bil kot eden najbolj krutih priganjačev pri delu in je v svoji krutosti povzročil nešteto nesreč in smrti njemu prepričenih internirancev, do katerih nikdar ni pokazal niti najmanjšega sočutja.

Kapoja Adama, pisal se je menda Harting, sem spoznal novembra leta 1943, ko sva z Janezom prišla s »zugangs-bloka« na blok št. 5. Tam je bil »blokeltester« nemški kriminallec, vendar le človek, ki ni bil nikak sadist in je imel čut do sočloveka, ne glede na narodnost in je le zelo redko koga udaril. Na tem bloku sem spoznal kapoja Adama, človeka, ki je bil vedno vase zaprt. Nikdar ga nisem videl, da bi koga lepo pogledal, nikdar se ni našmejal. Z nikomur se ni družil in le malo je govoril celo s svojimi sorojaki in priganjači. Nacisti so ga imeli radi, ker je bil hud priganjač pri delu. Ravno taki ljudje pa so seveda bistveno pripomogli, da se ni že prej sesul veliki nemški rajh. Vsakdo izmed nas se mu je na daleč izognil, če ga je srečal. Vedno je namreč imel pripravljeno pest za udarec ali pa nogo za krepko brco. V Flossenburg je prišel s prvo skupino iz Dachaua leta 1939, ko so tu

Srečko Šorli

ZADNJI ZLOČIN KAPOJA ADAMA

začeli graditi koncentracijsko taborišče. Menda je bil že več let pred tem zaprt v raznih zaporih, zaradi težkega zločina in ravno take ljudi so nacisti najbolj izrabljali za priganjače in kapoje. V Flossenburgu so ti zločinci pripravljali taborišče, ki je v naslednjih letih pokončalo 73.696 ljudi vseh narodnosti Evrope, med temi tudi 1750 Jugoslovancev in od teh precej naših slovenskih rojakov.

Dosti slabega sem slišal o kapoju Adamu. Ko sva prišla 8. aprila 1945 s pokojnim Janezom Makovcem v njegovo delovno skupino, sva bila prepričana, da sva izgubljena, čeprav je bilo jasno, da se vojna nagiba koncu in da je nacistična Nemčija pred polumom. Ta dan je bil eden najtežjih, kar sva jih z Janezom preživela v tem taborišču od začetka oktobra 1943. Spoznala sva napore transport komande, kjer je bil kapo nepopisljiv sadist. Najbolj je užival takrat, ko nas je po dvajset in še več vpregel v težki voz, naložen s kamnjem, on pa je hodil poleg nas in neusmiljeno udrihal po naših hrbtih. Še posebno

je pobesnel, če je bil v bližini esesovec. Spoznala sva eno najtežjih komand, kjer je odločal o življenju in smrti zločinec Avgust Beckman, ki je s trpinčenjem in ubijanjem ljudi, zadovoljeval svoj sadistični nagon. Poznala sva tudi že od prej delo in težave v kamnolomu, saj sva že delala v najslabših delovnih pogojih. Poznala sva prav dobro vse metode mučenja in ubijanja v tem taborišču, proti koncu vojne pa sva spoznala še zločinski nagon kapoja Adama. Čn je imel svoj način mučenja in priganjanja ljudi. Palica v njegovi roki je spravila na nege marsikoga, ki ni bil več sposoben za delo, čeprav smo ga morali zvečer po končanem delu prinesiti nazaj v taborišče, ker sam ni več zmožal tega, saj se je njegovo življenje iztekalo.

Doživela sva še en primer, kako malo je vredno človeško življenje, kjer gospodarijo taki ljudje kot je bil kapo Adam. Z nami je bil tudi ruski major, s katerim sva bila z Makovcem že dalj časa v komandi »Spenglerai«. Bil je razmeroma mlad člo-

vek, inteligenčen in odločnega značaja. Svojo odločnost je znal prenašati tudi na druge. Upal se je postaviti po robu tudi raznim priganjačem pri delu, čeprav je bil zato deležen marsikatero klofute in brce. V tem delu kamnoloma je bila manjša votlina in to so esesovci hoteli izkoristiti za primer zračnega napada zveznikov. Pred votlino smo ta dan zlagali velike kamnite gmote, katere smo dvigali s primitivnim ročnim dvigalom. Votlina je bila tik globokega prepada in prav tu se je ruski major obotavljal pri delu in si zavezoval coklje, ker je bil prepričan, da ga kapo ne vidi. Ta pa je nenadoma stopil pred njega in ga začel silovito udrihati s palico čez hrbet. Morda bi bilo ostalo le pri tem, če mu major ne bi zabrusil ostre ruske psovice, kar pa je bila njegova poguba. Kdo ve, če ga je kapo razumel, toda še nekajkrat ga je udaril, nato pa pahnil čez rob brezna, od koder smo ga zvečer prenesli mrtvega v taborišče. Tu sva z Makovcem spoznala še enega sadista in zločince, kakršnih

KILIMANDŽARO GORA DEMONOV

MARKO
BUTINAR

2

Pred zgradbo se potem porazdelimo v kombije, ki nas odpeljejo proti mestu. Promet se odvíja po levi, kar je brezdvomno dediščina Angležev, katerih kolonija je bila dolga leta Kenija. Potem, ko cesta zapuša kompleks letališča, na katerega sila pogosto pristajajo letala vseh mogočih letalskih družb in vzletajo na polete proti krajem na vsem planetu, zavije proti industrijski mestni četrti, ki se riše v daljavo. Na levi pa žična ograja vseskozi spremlja cesto. To je nacionalni park in savana poraščena s porumenelo travo s skupim grmičevjem, napolnjuje celotno obzorje, ki se končuje z razvlečenimi griči. Po aveniji, prepolni cvetja in palm, napolnjeni z vozili vseh mogočih znamk, se vozimo proti središču mesta. Pri hotelu Ambassadeur se ustavimo. Prva skrb je, da najdemo naj-

ugodnejšo možnost za prevoz do Maranga v Tanzaniji. Odločili smo se namreč, da se povzpemo na Kilimandžaro s Tanzanijske strani, da se tem izognemo golim, savanskim pobočjem kenijske strani.

Medtem ko Roman in Rado urejata glede prevoza, ostali posedamo pred hotelom in v objektiv aparatov lovimo prve posnetke. Ulice so preplavljene z množico ljudi, ki hite po opravkih. Temne polti so, kratkih skodranih las, da v njih moški nosijo svinčnike; dekleta pa so vsaj nekatera počesana kaj nenavadno. Crne, svilene lase imajo na drobno povite v drobne svitke, da je celo lasišče nekako razdleženo na kvadrate.

Čez ulico, po kateri drsijo kolone vozil je okrogla impozantna stavba — Hiltonov hotel, ki dominira nad mestom. Napišemo prve raz-

glednice in zamenjamo denar v kenijske šilinge. 1 \$ je 7 Sch, kar se kasneje izkaže, da je ravno dovolj za kosilo s pivom v eni izmed solidnih restavracij. Kratek sprehod je namenjen k banki, pred katero polica z metriskim »pendrekom« in psom čuva vhod in po pločnikih mimo številnih prodajaln in pošilovalnih agencij. Knjigarnar je razstavil svoje blago kar na pločniku tik avtobusne postaje, kjer se ustavljajo enonadstropni avtobusi, natlačeni z ljudmi in sprevodnikom na stopnicah. Ulice so široke, čiste; zgradbe večinoma moderne, postavljene ali obnovljene v zadnjih letih. Kljub moderni arhitekturi mesta, ulice ne ustvarjajo občutka hladnosti. Beton, asfalt in aluminij se prepleta s cvetjem, grmičevjem in drevjem, ki napolnjuje sleherno ped zemljo.

Kosimo v ceneni restavraciji, prijetno urejeni in čisti, pivo pa popijemo v beznici; polni dima in preprostih okornih fresk na zidovih. Iz kuhinje se razliva prijeten vonj po jedeh; pivska družina pa sredi dneva prepeva pesem z otožno melodijo. Drug drugega radovedno opazujemo, belci verjetno le redko zaidejo v ta lokal. Malo čez poldan smo vsi zbrani pred hotelom. Roman in Rado sta se dogovorila za prevoz in sedaj imamo na razpolago landrower s šoferjem in opel, ki ga bodo fantje vozili sami.

Z veseljem stlačimo vse naše tovore v prtljažnike in zapeljemo v reko vozil, ki se preliva po ulicah Nairobija.

Dogodivščina se torej pričinja.

V predmestju, polnem skromnih zidanih naselij se ustavimo le toliko, da šofer vzame za na pot nekaj stvari. Mimogrede nas zagrne gruča otročaje, radovednih in prijetnih. Kmalu potem Nairobi ostane za nami. Cesta, ravna in z grobo asfaltno prevleko reže savano. Oblaki, beli od sonca vise nad razrušeno ravnino. Zaobljene silhuete poraščenih gora se črtajo na

obzorju vse do njih pa sega savana. Skraja le redko pritlikavo grmovje oživlja enolično pokrajino. Migetajoča meglica poplesuje tik nad razgreto zemljo in rahel vetrič kodra šopke razsušene trave. Vročina pritiska vse bolj. Naenkrat šofer ustavi, tik ceste je nekaj Thomsonovih gazel, drobnih, elegantnih.

Vse pogostejše v daljavi na obeh straneh ceste opazimo črede živine in ob njih vitko postavo Masaja s kopjem. Tam, kjer je drevje gostejše pa mnogokrat opazimo skromno vas, polno preprostih hiš, grajenih iz lesa, obmetanih z blatom in kritih s slamo. Masaji so eno izmed najbolj številnih plemen Kenije, živijo s svojimi čredami, njih se v glavnem čas dvajsetega stoletja še ni dotaknil. Vse pogostejše jih srečujemo, ko stopajo ob cesti za svojimi opravki. Vitki so, ogrnjeni z nekaj krpami blaga, mnogokrat jih spremljajo žene. V večjih skupinah ne potujejo, so samotarji. Moški vedno nosijo s seboj preprosto kopje, kar jim je orodje in orožje, da se z njim obranijo nevarnosti, ki jih je v savani dovolj.

v koncentracijskih taboriščih bilo malo.

Ti naslednjega dne sva bili Makovcem dodeljena delni skupini kapoja Adama strahu, kaj nam prinese dan. Toda zgodilo se je nekaj neverjetnega. Niti besice, nobene klofute, ko smo prišli na delovno mesto. Prijačem je dejal, da naj najujemo s prenašanjem skovja pred votlino, sam pa je nekam umaknil. Videli nismo vse dopoldne, pri je mimo esesovec in pošal po njem, toda tudi ta odšel. Počasi smo preneli z delom, ker nas tudi prijači niso več silili k delu, ker jim ni stal za petami po. Pogovarjali smo se med seboj v skoraj vseh jezikih evrope o včerajšnjem dogodku o življenju v drugih taboriščih, katere smo do tedaj poznali in o tem, kaj nam čaka, če ne bo kmalu končala nacistične Nemčije. Tisti so bili že dalj časa v delni skupini kapoja Adama nam pripovedovali o zloškem značaju tega osvobodnega kapoja in o tem, kaj zapornikov je pri delu mabil in pobil. Ko smo opazili dobili kosilo iz zelja in krompirja, se je kapo zopet prižal. Mrk in zlovoljen je sto h kotlu in dolgo mešal po njem. Tega prej nikoli ni delal, ker je tako ostala na dnih kotla bolj gosta juha, kapo so si potem delili on in anganjači. Kapoja Adama je dan, morda prvič v življenju zapekla vest, ali pa je začel bližajoči konec, da je vsa dobro premešal in tudi da vsakemu polno zajemal, kar se do sedaj nikoli ni navelo. Vse je pravično razdelil in se potem zopet nekam umaknil. Kdo ve kje je

ždel ves ljubi dan, ne da bi se le malo zmenil za nas in za delo. Morda ga je zapekla vest zaradi včerajšnjega zločina in vseh zločinov, katerih ni bilo malo v vseh letih odkar je postal kapo in verni sluga nacistov. Morda je premišljeval besede ruskega majorja, zadnjo žrtev njegovega ubijanja, da bo tudi zanj prišel dan obračuna. Se je morda le zbal jutrišnjega dneva, ko morda dočakamo osvoboditev in ga bo kdo od tistih, ki jih je trpinčil in mučil, klical na odgovor. Kdo naj to ve, kaj je premišljeval ves dan, ne da bi se le enkrat zmenil, kako in kaj delamo.

Kakor že večkrat prej, so nam tudi ta dan po končanem delu naložili na ramena ali hrbet vsakemu težak kamen, da ga odnesemo na neko določeno mesto. Vedno do tedaj je bil poleg tudi kapo Adam in sadistično je užival pri tem, če je videl, da se človek muči s prenašanjem težkega kamena. Tudi sedaj se je nekam potuhnil, kljub temu, da sta bila poleg tudi esesovca. Morda se mu je le, mnogo, mnogo prepoznal prebudil kanček človeške vesti...

Ruski major, katerega je prejšnji dan pobil, mi je nekoč dejal, da se mu ti podivjani ljudje nekako smilijo. Res je, da so to težki kriminalci, ubijalci, ki imajo na vesti nešteto človeških življenj, vendar pa bi v drugačnih okoliščinah, morda le prišli na pot poštenja. Zato tembolj zameri nacistom, ki so iz teh ljudi napravili morilce in obenem svoje sužnje s tem, ko so jim dali vso oblast v koncentracijskih taboriščih.

30

Te komisarjeve besede potrjujejo Žefovo upanje, da se bo z uklenjenim fantom razpletlo podobno, kakor se je z njim, saj komisar ne kriči več. Še malo, pa bo zopet človek, tak, kakor bi ga Žef rad zopet videl.

»Povej, kdo ti je dal prevratniške letake?« vprašuje mirneje.

»Kako naj vem? Ne poznam ga!«

»Ne poznaš?« komisar spet nekoliko zviša glas.

»Ne poznam.«

»A zakaj jih je dal prav tebi?«

»Zakaj? Najbrž je uganil, da tihotapim.«

»In ti si jih vzel in nesel? Lepa storija!«

»Plačal mi je. Plačal sto dinarjev.«

»In ti si bil pripravljen za sto dinarjev izdati kralja in domovino, pa si mu, če se ne motim, še pred nedavnim služil kot vojak in mu prisegel.«

»Saj to je tisto! Vrnil sem se iz vojske, a me v tovarno še niso vzeli. Od zraka pa ne morem živeti! Za sto dinarjev...«

»Si postal izdajalec!«

»Kakšen izdajalec? Sto dinarjev je zame štiri najst dni skromnega življenja! Za sto dinarjev bi nesel tudi zavoj gadov čez Karavanke!«

»Gadov? Ti letaki so še bolj strupeni kakor gadjes. Se tega zavedaš?«

»Nisem jih gledal.«

»A komu bi jih moral izročiti?«

»Nikomur.«

»Ne bodi predrzen!«

»Saj nisem. Rekel mi je, naj zavoj odložim...«

»Kam?« postaja komisar nestrpen.

»V neko grmovje ob cesti, a sem pozabil, še preden sem prišel do meje.«

»Tako?«

TIGROVEC ŽEF

MIHA KLINAR

»Seveda.«

»Potem te bo treba spomniti! Morda si celo pozabil, da telovadiš pri rdečih?« ga komisar prebada s pogledom.

»Telovadam v Delavskem domu.«

»Tam so komunisti!«

»Ne da bi vedel! Jaz poznam samo socialne demokrate. Ti, vem, da so. A tudi za te se ne menim.«

»Seveda ne, ker si sam komunist!«

»Jaz sem telovadec. Tudi nogomet imam rad. Ko bi imel delo, bi ne bil primoran živeti kot kontrabantar. A še to sem prvič poizkušal in se seveda že prvič ujel.«

»Da, ujel! Prepovedani saharin, kamenčki za nedovoljene, nežigosane vžigalnike, prekršek proti državnemu monopolu? Preračunano, dobro preračunano za vsak primer! Tihotapstvo! Nezakonit prestop meje! Prekrški za šest tednov do največ treh mesecev zapor! In potem zopet rovarsko in zločinsko delo proti državi in njenemu redu! Ne, fant, izbrati boš moral drugega tepca ne nas! Mi poznamo take! Zato boš govoril! Vse boš povedal! Iztisnili bomo iz tebe!«

Komisarjev glas zopet narašča in je od stavka do stavka glasnejši kakor naraščajoč veter, ki obeta vihar. Žefovo upanje, da se bo z uklenjenim fantom izteklo, kakor se je z njim, je zopet manjše. Komisar zopet preti fantu, obenem pa stopi k vratom in jih odpre.

Najbrž bo ukazal, da bodo fanta odpeljali v zapor. Tako misli Žef, a komisar se zadere:

»Crni, dođi ovamo!«

Potem se odpro neka vrata na hodniku.

»Šta želite, gospodine komesar!«

»Dođi ovamo!«

Na vratih se prikaže prava človeška gora: visok, širokopleč orjak z nizkim čelom, pod katerim sršijo obrvi, zraščene nad očmi in nosom v eno samo črto, črno in vijugasto kakor kača. Njegovi črni, na krtačko pristrizeni lasje se skoro dotikajo zgornje ga opaža vrat, v žepku suknjiča pa ima celo butarico debelih tesarskih svinčnikov, kakor da je tesar.

»Šta je sa ovim?« z namršenim pogledom ošine uklenjenca in, ko mu komisar pove, se zakrohota z basom, da se Žefu zdi, kakor da orjakov grozljiv krohot drobi zrak kakor grom tik pred nevihto. Potem se ta človeška gora premakne in se postavi pred uklenjenega nesrečnika in najbrž zahteva (Žef ne razume srbsčine), naj fant pove, komu bi moral izročiti letake.

»Nikomur,« odgovori uklenjenec in pove, kar je že povedal komisarju.

»Šta kaže?« orjak pogleda komisarja.

»Ništa,« pravi komisar.

»Nista? Onda ćemo učiniti pismenu molbu,« seže orjak v žepek in potegne iz njega butarico debelih tesarskih svinčnikov in z njimi zakraca po zraku, kakor da bi rad nekaj zapisal, takoj nato pa zgrabi uklenjenca za uklenjene roke in mu vtika med prste svinčnike, tako da so jetnikovi prsti podobni križem, ki stoje drug za drugim.

Žef strmi v te križe, ki so jih pri vrhu zgrabile orjakove dlani in stisnile.

»Pričaj!« zagrmí orjakov glas, obenem pa pritiska s kleščami svojih šap vršičke uklenjenčevih prstov.

Žef zamiži, ko zasliši, kako pokajo členki uklenjenčevih rok.

»O bog, saj mu bo polomil prste,« se zboji za nesrečnika, kakor da sam čuti v prstih uklenjenčevu bolečino.

»Pričaj!« zagrmí orjakov glas, ob katerem Žef vnovič odpre oči in opazi, kako bi se jetnik rad iztrgal orjakovim šapam in kako mu bolečina pači obraz, dokler mu ne razkrene stisnjenih ustnic in se spremeni v krik.

»Govori!« se sedaj oglasi komisar.

»Pričaj!« grmi nad uklenjencem orjak, prava zver v človeški podobi, in drobi jetnikove členke.

»Nehajte! Povedal bom,« zakriči jetnik.

»Pričaj!« popustijo orjakovi prsti, a jetnik ponovi samo to, kar je že povedal.

»Drugega ne vem!«

»Ne veš?« ga komisar posmehljivo pogleda.

»Tihotapil sem. Kot tihotapca me je neznanec prosil. Plačal mi je...«

»Ne ponavljaj!« ga opozarja komisar.

»Izročite me sodišču kot tihotapca, a ne mučite me zaradi tega papirja, ki bi ga odvrgetl že sam, še preden sem se začel vzpenjati na Rožco, ko bi pogledal, kaj je v zavoju.«

»To pripoveduj tepcem, ne nam!« pravi komisar.

»Pričaj magarcima!« zarenči orjak.

»Tako je! Tako je!« bevskata s srbskim naglasom tudi orožnika in kimata in s kimanjem spominjata Žefa na mule ali osle.

»Takle ničvreden in brezpomemben papir bi vendar ne prenašal tako daleč! Cim sem se spomnil, da ne vem, kam naj ga odložim, sem snel nahrbtnik in izvlekel zavoj. Hotel sem ga razvezati, a so me prav tedaj prijeli graničarji in...« pripoveduje zopet jetnik.

»Skriti si ga hotel! Skriti!« ga prekineta orožnika in drug preko drugega pripovedujeta, da so jima tako povedali graničarji, ko so jima ga izročili na službeni patrulji pod Golico.

»Ni res!« ugovarja uklenjenec.

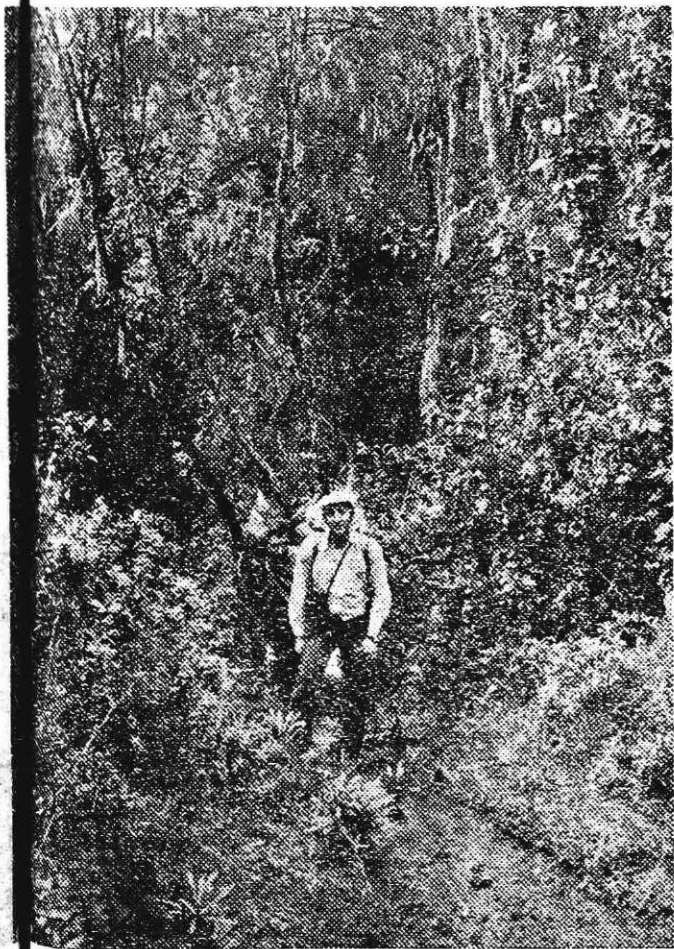
»Kaj ni res?« se zganeta orožnika.

»Nista patruljirala, pila sta pri Kapišarju!«

Orožnikoma vzame to odkritje sapo, dokler eden od njiju ne izdavi: »Pokorno javljam, da sva bila res pred gostilno pri Kapišarju, ko so graničarji pripeljali tega umazanca in ga izročili nama! Tudi pila sva! Vsak kozarec vina, ki nama ga je ponudil gostilničar, da bi mu kaj pojasnila o najnovejših davkih. Nisva vedela. Davki ne spadajo v našo pristojnost, čeprav morava kot človeka, ki služiva oblasti, vedeti tudi za te stvari,« drdra zardeli orožnik, dokler njegovega drdranja ne ustavi komisar z vprašanjem, namenjenim uklenjenemu jetniku.

»Praviš, da si hotel pogledati, kaj je v zavoju?«

»Da, pogledal bi in odvrgetl te brezpomembne stvari...«

Vangli pod Kilimandžarom

JESENIŠKE NOVICE

V ponedeljek se je že drugič v letošnjem letu sestal aktiv komunistov zdravstvenih delavcev naše občine. Aktiv je razpravljal tako o pismu tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZK Jugoslavije, seveda bolj v luči razmer v zdravstvu in pa o uresničevanju ustavnih sprememb, predvsem kako bolj spodbuditi razpravo o ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela. Izrečenih je bilo dosti mnenj in tudi tehničnih misli, ki naj bi uredile določene probleme. Domenili so se, da bodo v naslednjem obdobju sklicali manjše aktivne komunistov v posameznih organizacijah, v katerih naj bi bolj konkretno razpravljali o nekaterih problemih. Naloga aktivna je tudi idejno vzgajati komuniste in pa vključiti v članstvo ZK tudi nove člane, saj je v zdravstvu zaposlenih razmeroma veliko mladih.

Jeseniški borci protestirajo ob dogodkih na Koroškem

Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Jesenice, je na svoji seji, dne 26. oktobra 1972 obravnavalo tudi zadnje dogodke na Koroškem.

Ob tem je sprejelo naslednjo protestno resolucijo: »Na avstrijskem Koroškem se ponovno dviga nemški revanšizem in grozi ne samo uničenju slovenskega življa v Avstriji, temveč zadnji napadi na slovensko narodnostno manjšino hudo žalijo tudi Jugoslavijo in hkrati pomenijo napad na njeno neodvisnost.

Jeseniški borci narodnoosvobodilne vojne, ki smo bili priča nemškemu napadu na Jugoslavijo v letu 1941 in ki nam je dobro znana vloga nemških revanšistov ob plebiscitu na Koroškem, smo presenečeni nad terorjem in nasiljem, ki ga izvajajo pripadniki Heimdienst nad našimi brati onstran Karavank. Čudi nas odnos oblastnih organov koroške dežele in avstrijske vlade, ki so do sedaj že nešteto krat poudarjali prijateljsko sožitje in potrebo po dobrem sosedskem odnosu z Jugoslavijo in še posebej s Slovenijo, da niso doslej ničesar ukrenili, temveč so nasprotno s svojim pasivnim zadržanjem spodbujali razpihovanje mrznje do Slovencev na Koroškem in do matične dežele Jugoslavije.

Jeseniška občina in njeni občani na skrajnem severozahodnem delu Jugoslavije ne moremo mimo teh dejstev, ki globoko žalijo naša nacionalna čustva. Še toliko bolj, ker je prav iz našega področja precejšnje število borcev NOV dalo tudi svoja življenja v boju proti nemškemu fašizmu.

Borci iz severnega dela Gorenjske in Jesenic smo bili med prvimi, ki smo že leta 1942 vzpostavili tovariške stike z antifašisti onstran Karavank; člani Združenja borcev NOV pa smo bili tudi ves čas po vojni med prvimi, ki smo gradili tovariške in prijateljske vezi s severnimi sosedi in še posebej z avstrijskimi antifašisti. Upoštevajoč dosedanja zagotovila avstrijske vlade in v prepričanju, da niso bile to samo prazne besede, računamo, da bodo avstrijske oblasti ostro nastopile proti vsem, ki kalijo dobre odnose in obetajo uničenje vseh določil avstrijske državne pogodbe. Pričakujemo tudi od naših oblastnih in državnih organov, da bodo naredili vse, da bodo bolj kot dosedaj zaščitili interese in pravice naše nacionalne manjšine v Avstriji. Obsojamo tudi vsakršno drugo delovanje proti naši državi, kakor tudi, da so avstrijske oblasti tolerantne do naših emigrantov iz vrst gestapa, ustašev, belogardistov in drugih izmečkov, ki so se po vojni zatekli v sosednjo Avstrijo in Nemčijo in uživajo vse gostoljubje Avstrije ter celo nemoteno rovarijo proti naši državi in grozijo našim zdomcem in domačim Slovincem. Iz Avstrije je prišla tudi grupa ustaških diverzantov z namenom ogroziti socialistično Jugoslavijo.

Zahtevamo, da se preneha vse, kar je dosedaj motilo dobre in tovariške odnose med nami in sosednjo Avstrijo in da se vzpostavi stanje, kakršno je med sosednjima državama nujno in neobhodno potrebno.

V ponedeljek se je prvič sestala skupina, ki naj bi pripravila aktiv komunistov; ki delujejo na področju telesne vzgoje. Naloga skupine je pripraviti gradivo, na osnovi katerega naj bi predvidoma še letos razpravljali komunisti o položaju in problemih telesno vzgojne dejavnosti v naši občini.

Aktiv ne pogojuje samo številni problemi od organizacijskih, finančnih in kadrovskih pa do povsem ideoloških, ampak tudi to, da je telesna vzgoja potrebna večje družbene pozornosti. Smo v času priprav na ustanavljanje temeljnih telesno vzgojnih skupnosti, ki naj bi pomenili višjo kvaliteto v samoupravljanju tudi na področju športa in telesne vzgoje. Prav tako tudi pismo velja za športne organizacije, predvsem kako smo izpolnjevali dogovore, od njegovega izpolnjevanja pa so v veliki meri odvisni premiki, ki jih

želimo in hočemo doseči tudi v telesni kulturi. Aktiv komunistov naj bi pomagal reševati vrsto problemov in vprašanj, za boljše delo in uspehe, ki pa naj bi se predvsem manifestiralo v boljši fizični pripravljenosti mladih in delovnih ljudi na sploh.

Na zadnji seji predsedstva občinskega odbora zveze združenja borcev NOV Jesenice so obširno razpravljali o nekaterih dogodkih na avstrijskem Koroškem v zadnjem času ob koncu razprave pa so pripravili tudi protestno pismo. V njem ugotavljajo, da se onstran meje ponovno dviga nemški revanšizem, ki grozi uničenju slovenskega življa na Koroškem, predstavlja pa tudi napad na neodvisnost Jugoslavije. V pismu nekdanji borci izražajo tudi zaskrbljenost zaradi tega, ker avstrijske oblasti ob vseh dogodkih na Koroškem do sedaj še niso ukrepale niti poskušale preprečiti ekstremistom odstranjevanja dvojezičnih napisov in napadov na člane slovenske narodnostne manjšine. Posebej poudarjajo, da so bili borci vedno tudi pobudniki za dobre sosedske odnose in zato zahtevajo da tako naši oblastni organi kot avstrijske oblasti store vse za nadaljevanje dobrih odnosov, ki so med dvema sosednjima deželama nujno potrebni. Končno moramo omeniti, da borci v pismu tudi zahtevajo, da avstrijske oblasti onemogočijo delovanje raznih skupin, ki tudi odkrito nastopajo proti naši državi.

Poleg pisma pa so se na seji predsedstva občinskega odbora zveze združenja borcev NOV domenili, da morajo v vseh krajevnih organizacijah borcev in vojaških vojni invalidov do konca leta pripraviti občne zbornice, medtem ko bo konferenca občinske organizacije v januarju. Končno so se še domenili, da bo slavnostna seja organizacije ob 25-letnici delovanja organizacije 23. novembra.

Na četrtkovni seji (26. okt.) sveta za družbeni plan in finance pri skupščini občine Jesenice, so najprej razpravljali in potrdili odlok o urejanju določenih zadev s področja starostnega zavarovanja kmetov. To je nov odlok, z njim pa določajo merila, po katerih lahko zavezanci uveljavljajo olajšave pri plačevanju prispevka za starostno zavarovanje kmetov in urejajo nekatera druga vprašanja s tega področja. V zvezi z odlokom bo skupščina imenovala tudi tri komisije, od katerih komisija za zadeve borcev in invalidov NOV že deluje, na novo pa bodo imenovali komisijo za določanje plačilne zmogljivosti in komisijo za pritožbe.

Poleg tega so razpravljali še o nekaterih zemljiških zadevah in prošnjah.

Novice iz radovljiske občine

Za dan mrtvih so bile po vsej občini številne žalne slovesnosti, ki so se začele že v torek 31. oktobra z govori, kulturnimi programi in polaganjem vencev. Krajevne organizacije ZZB so organizirale samostojne slovesnosti na Srednji Dobravi, v Dragi, v Begunjah, Radovljici, Gorjah, na Bledu in v Bohinjski Bistrici.

Pismo predsednika Tita in izvršnega biroja CK ZKI še vedno zelo intenzivno obravnavajo na vseh krajevnih organizacijah in oddelkih ZK. Doslej je bilo predelano na blizu 30 partijskih sestankih. Razprave po nakogah, ki jih nalaga pismo, so bile te dni tudi na izvršnih organih vseh občinskih družbeno političnih organizacij.

V okviru priprav za 3. konferenco ZKJ, na kateri bo osrednja tema — vloga mladine v izgradnji samoupravne socialistične družbe, je bil prejšnji petek razširjen posvet aktivna mladih komunistov radovljiske občine. Obravnavali so teze za konferenco in razpravljali o dosednji aktivnosti mladine v ZK in ostalih družbenih organizacijah v občini.

Ob nedavnem gostovanju kulturnih skupin iz radovljiske občine v Globasnici na Koroškem, je osrednje glasilo Zveze slovenskih organizacij — Slovenski vestnik iz Celovca objavil širšo reportažo in zelo ugodno kritiko kulturnega programa nastopajočih. Posebno pohvalo je zapisal smotrom povezovanja radovljiskih kulturnikov z rojaki na Koroškem, ki so prišli na gostovanje prav v najbolj dramatičnih dneh, ko je Slovincem onkraj meje potrebna največja moralna in politična opora.

Komite občinske konference ZK Radovljica je te dni izdal 3. številko informativnega biltena, ki so ga prejeli vsi člani ZK v občini. V biltenu je poleg pisma predsednika Tita objavljena ocena dela organov in organizacij ZK, ocena družbeno političnega položaja občine, finančno poročilo komiteja za 1972. leto in razpis mladinske politične šole.

Turistično društvo Bohinjska Bistrica je poslalo vsem turističnim društvom v Sloveniji odprto pismo, s katerim ugotavlja nedopustljivo prakso turističnih organizacij in podjetij, glede javnih napisnih ponudb in informacij v tujih, predvsem v nemškem jeziku. V pismu opozarjajo na nacionalno zavest in na potrebo po poenotenju propagandnih napisov v slovenskino ter poziva vse turistične delavce in lastnike zasebnih turističnih sob in lokalov, da spričo obveznosti do naše manjšine v zamejstvu, upoštevajo razpoloženje vse slovenske javnosti.

Danes popoldne bo v proizvodni hali tovarne Veriga v Lescah televizijska javna tribuna »Mi med seboj«, ki jo prireja uredništvo Komunistična in občinska konferenca ZK. Na razgovor so vabljeni vsi komunisti, neposredni proizvajalci in člani organov ZK iz občine. Računajo, da bo sodelovalo najmanj 250 komunistov. Navzoč bo tudi predsednik CK ZKS Franc Popit.

V Zadnjem tednu je občinski odbor ZRVS s krajevnimi odbori ZRVS organiziral, v okviru programa za usposabljanje rezervnega starešinskega kadra, taktično orientacijske pohode v desetih krajih v občini. Na pohodih je sodelovalo nad 600 rezervnih oficirjev in podoficirjev, ki so pokazali zelo dobro pripravljenost.

Na zadnji seji koordinacijskega odbora za boj proti alkoholizmu pri občinski konferenci SZDL, so razpravljali o delu radovljiskega kluba zdravljenih alkoholikov, ki sodi med najbolj aktivne tovrstne klube v Sloveniji. Domenili so se o skupnih akcijah v mesecu boja proti alkoholizmu, ki je vsako leto v novembru.

26. in 27. oktobra je v hotelu Krim na Bledu, republiška konferenca SZDL priredila seminar za vsa vodstva občinskih konferenc SZDL v Sloveniji. Seminar je vodil predsednik Janez Vipotnik, govorili pa so o nalogah v zvezi s pismom predsednika Tita in o informativni dejavnosti SZDL z občani.

Na Zatrniku, ki bo v kratkem postal velik zimsko športni center Bleda, so pravkar postavili še eno dvosedežnico. S tem je dokončan ves sistem žičnic. Nova dvosedežnica bo prepeljala v eni uri okoli 900 ljudi na 1600 m visoki vrh Brjance.

Na Bledu so začeli graditi novo kanalizacijo. Ena smer se gradi od Spodnjih Gorij do Rečice, druga pa bo speljana ob zahodni obali jezera, od Velike Zake, mimo veslaškega centra do Rečice.

Delavska univerza Radovljica je v soboto priredila svečano otvoritev razstave akademskega slikarja Albina Polajnarja iz Bohinjske Bistrice. Ob tej priložnosti je bil tudi koncert radijskega pihalnega kvinteta iz Ljubljane. Razstava bo odprta do 6. novembra.

Predsedstvo ZKPO občine Radovljica je v soboto povabilo vse amaterske likovnike na razgovor o bodoči organizaciji likovne dejavnosti in o pripravah za skupno razstavo na dan republike v Radovljici. Po sestanku so jih povabili na ogled muzejev v Ljubljano.

V Letalskem alpskem centru v Lescah je letos 51 padalcev opravilo že 1830 skokov. Dva padalca sta dosegla diplomu »C«.

Kramljanje z bralci

K slikam, objavljenim v 10. številki Muzejsko-zgodovinskega vestnika v naši dokumentarni rubriki smo dobili nekaj podatkov, ki nam bodo pomagali k dokončni dokumentaciji slik.

K sliki, ki predstavlja skupino občanov pri delu oziroma odstranjevanju griča za sedanjim Titovim domom, so nam nekateri občani, udeleženci te akcije, povedali naslednje:

Datum pričetka planiranja, ki smo ga postavili mi v letu 1927 so potrdili, vendar s pripombo, da je delo z ozirom na velike količine materiala in velikih skal trajalo nekaj let, preden je bil ta grič odstranjen. Ko je bil v letu 1932 prvi nastop Orlov na delno splaniranem terenu, je še vedno obstajal precej obsežen grič z veliko skalo, ki jo je bilo treba razstreliti. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo delo zaključeno v letu 1933–1934, ko je nastalo na tem prostoru nogometno igrišče.

K drugi sliki, ki predstavlja pionirje livarstva v naši tovarni iz leta 1905, smo dobili nekaj dodatnih imen od naših sodelavcev. Predvidevali smo, da livarji na sliki verjetno niso več živi, kar se je tudi potrdilo. S pomočjo podatkov tovariša Antona Svetlin in še nekaterih smo utrdili nekaj imen. Ostala imena pa smo dobili v dokumentaciji tehniškega muzeja, tako da bo slika verjetno razen nekaterih izjem v celoti poimensko dokumentirana.

Vsem bralcem in zlasti sodelavcem, ki so nam pomagali pri dokumentiranju, se najlepše zahvaljujemo.

Kako stare so pravzaprav Jesenice

10. nadaljevanje

V zadnjem nadaljevanju smo opisali prihod Slovanov v naše predele — natančnega datuma se seveda ne da ugotoviti, tu bodo zadnje besede imeli arheologi na podlagi najdb ob eventualnih arheoloških izkopavanjih. Omenili smo tudi, da so naši predniki v Alpskih predelih, kakor tudi na Gorenjskem našli na ostanke prvotnih delno romaniziranih staroselcev ilirskokeltskega plemena, ki so živeli v teh krajih še v času antičnega Norika. Manj pa nam je poznano, kako so se naši predniki živeli v to okolje in se ustalili. Omenili smo, da tisti časi niso omogočali mirnega življenja vsled številnih bojov, kljub temu pa so se ljudje le ustalili in se naselili v stalnih naselbinah.

O obliki slovanskega naselja v tistem času in njihovega prebivališča ni znano skoraj nič, ker ostankov teh naselij v Alpskih deželah še niso za-

sledili. Gotovo pa je, da se je zunanja podoba naselitve v pozni antiki z naselitvijo Slovanov znatno spremenila. Staroselci so se zaradi neprestane nevarnosti barbarskih vpadov stiskali v utrjenih središčih medtem ko je za slovanske naseljence značilno, da so živeli v manjših zaselkih. Ta slovanska naselja niso bila utrjena. Poznani gradci ali gradišča so bila le zatočišča v stiski, za širši okoliš pred obrambo vsiljivih Obrov. Ta gradišča so često tvorila sistem obrambe ozemlja, ki so ga poselili Slovani.

Zgodovinarji so izoblikovali teorijo, da so naši predniki v Alpskih deželah živeli v nekakšnih lesenih kočah z enim prostorom imenovanih po enotnem izrazu »dimnice«.

V teh kočah z enim prostorom, v katerem je bilo primitivno odprto ognjišče in je obenem služilo za kuhinjo in prebivališče ljudi, so po potrebi hranili tudi drobnico in perjad. Takšen tip prebivališča so poznali naši predniki že v svoji stari domovini, uporabljali pa so jih v Alpskih deželah tudi že prvotni naseljenci. Za ilustracijo naj navedemo, da so arheologi našli ob reki Aniži nekaj ostankov takšnih lesenih zgradb, ki po oceni strokovnjakov sodijo še v 6. stoletje, iz česar lahko sklepamo, da so to ostanki Staroselcev.

Slovani pa so svoje čase živeli tudi v nekakšnih kočah imenovanih »zemunice«, to so bile v zemljo vkopane vdolbine, pokrite z leseno streho oziroma trsjem, ki so jih uporabljali še v stari domovini, le-teh pa v Alpskih predelih niso zasledili. Iz vsega tega lahko razvidimo, da je s prihodom Slovanov v te kraje tehnika zidanih zgradb za nekaj časa izginila, saj Slovani še niso bili vešč zidanja. Morda je prav v tem načinu gradnje bivališč naših prednikov vzrok, da na ožjem Gorenjskem do danes še nismo odkrili niti ene od prvotnih naselbin, ki so prav gotovo bile v tem okolju.

Muzejsko — zgodovinski vestnik

11 NOVEMBER

O pravem nepretrganem stiku slovanske dobe z antiko je torej mogoče govoriti le pri kulturnem zemljišču. Kot smo že omenili, so se naši predniki radi naseljevali v krajih, v katerih so pred njimi živeli Staroselci in so se tako izogibali napornega krčenja gozdov v obdelovalno zemljo. Stare rimske ceste, ki so vodile in usmerjale tok naseljevanja Slovanov, so seveda še ostale v uporabi do poznega srednjega veka. Znano je namreč, da so se prav ob teh cestah razvila prva naselja iz katerih so v poznejši dobi pokrščevanja Slovanov nastale tudi ene najstarejših far. V neposredni bližini je poznana ena takih prafar rodinska fara, ki sodi med najstarejše na ožjem Gorenjskem.

Znano je, da so se naši predniki že v pradomovini bavili s poljedelstvom. S tem so vsekakor nadaljevali tudi v novi domovini. Da je bil viden napredek tudi v poljedelstvu, je ugotovljeno, ni pa potrjeno, da je ta napredek bil povzet od staroselskega načina obdelovanja zemlje, saj so Slovani že v pradomovini poznali način ornega poljedelstva, pri katerem sta se v novi domovini ohranila še stari način kopaštva in požgalništvo, vendar le tam, kjer zemlja še ni bila kultivirana. Krčenje gozdov in pridobivanje uporabne zemlje s požgalništvom je bilo znano iz antike. Potekalo je nekako takole: posekali so drevje, ga enakomerno razmestili po predvidenem prostoru, kjer naj bi bila v bodoče njiva, in ga pustili, da se je osušilo. V primernem času so to zažgali in ostanke pepela enakomerno raztresli po zemljišču ter vse to pustili vsaj eno leto gnojenju in preosnovi. Potem so posejali kulture, vendar le enkrat. S tem je bila zemlja izčrpana in so jo za določen čas zopet pustili počivat, medtem pa so krčili nove gozdove za njive. To je bil seveda zamuden način obdelovanja zemlje in je narekovalo od Staroselcev, da so se več ali manj morali seliti. Sele pravo orno gospodarstvo je omogočilo stalne in večje naselbine tako imenovane »zadrage«, kjer so skupno obdelovali zemljo in si pridelke tudi delili.

Vsled stikov Slovanov z germanskimi Franki, Bavarci in Langobardi pa je sledila med Slovani družbena preobrazba po vzoru navedenih sosedov. Tudi med Slovani je pričelo nastajati nekakšno plemstvo, ki se je dvignilo nad ostale prebivalce oziroma obdelovalce zemlje. Viri nam sporočajo, da se že v začetku 7. stoletja imenuje nekega slovanskega kneza Valuka. To je bil verjetno eden prvih karantanskih knezov, saj je znano, da je bila prav Karantanija matična in najbolj pomembna pokrajina Slovanov v Alpah. Številni knezi, ki so se zvrstili do zasedbe Karantanije po Frankih tekom 7. do 8. stoletja, nam povedo, da je bilo slovansko plemstvo v Alpskih predelih že močno razvito. Svoj sedež so imeli na Krnskem gradu pri Gospe Sveti in od tam tudi vladali Slovanom od Donave preko Karantanije in Antične Carniole do Jadranskega morja. Povsem zmotno pa bi bilo misljenje, da so se naši predniki že od vseh začetkov nazivali Slovence. To ime se je izoblikovalo šele znatno kasneje, vsekakor šele v novem veku. Carniola je v zgodovinskih zapisih znana le kot »Sclavorum patria«, temu bi se reklo po slovensko »domovino Slovanov«. V takratni Evropi pa je bila tudi Karantanija znana kot dežela Slovanov, po Germanih imenovanih Vinedov, iz česar je nastalo ime Karantanija — »marka Vinedorum«, čemur bi se reklo dežela Vinedov ali po naše dežela Slovanov. Slovenci, ki so se naseljevali v naših krajih, so živeli le v manjših plemenskih skupinah, med katerimi lahko naštejemo le glavna plemena kot Dudleoi, Poljani, Brežani, Mislotiči, Radoviči, Dolenjci, Stodoranci in drugi. Če spadajo med ta slovenska plemena tudi znani »Kosezi«, zgodovin-

(Nadaljevanje na 12. strani)

Gornja slika nam predstavlja skupino Orlov, verjetno s Koroške Bele. Slika je po našem mnenju razmeroma stara in sodi vsaj v prva leta po prvi svetovni vojni. Točnega datuma seveda ne vemo, niti kraja, kjer je bila posneta slika. Bralce, zlasti prebivalce s Koroške Bele prosimo, kolikor jim je slika poznana, da nam posredujejo podatke kot: kdaj je bil narejen posnetek, kje, ob kakšni priliki, po možnosti pa vsaj imena nekaterih na sliki, s čimer nam bo omogočeno sliko, ki je zelo zanimiv dokument v naši zgodovinski zbirki, dokumentirati.

(Nadaljevanje z 11. strani)

sko ni utemeljeno, vendar pa bomo le o teh spregovorili kasneje, saj je znano, da je bilo na Gorenjskem veliko kosezskih kmetij.

Zanimivi za nas so Stodoranci. Često smo se zabavali z vprašanjem ime vasi Studor v Bohinju. Nekateri zgodovinarji so bili mnenja, da ime Studor izhaja še iz časov Kelto, kar pa verjetno ne bo držalo. Mirne vesti lahko trdimo, da je prav pleme ali rod Stodorancev zasedel ozemlja v Bohinju, od česar je nastalo tudi ime njihove naselbine nekakšen Stodor, imenovan po prebivalcih Stodorancih, iz česar je kasneje nastalo ime Studor. Morda je ta trditev nekoliko drzna, vsekakor pa ima logično podlago.

Očitno je, da so naši predniki v teh Alpских deželah v kulturnem pogledu hitro napredovali. Po Staroselcih, s katerimi so živeli v stikih, so povzeli nekaj kulturnih navad in običajev. Širjenje krščanske vere pa je med Slovence prineslo tudi določen napredek, čemur pa so se slovanski veljaki dolgo časa upirali. Tu moramo navesti, da je bilo po zmagi Frankov nad Obri celotno slovensko ozemlje v Alpah vključeno pod frankovsko državo in obenem tudi pod znano rimsko cesarstvo, to se pravi državo, ki je zajemala vso južno, srednjo in severno Evropo.

Karel Veliki, kralj frankovske države, je bil namreč od rimskega papeža kronan tudi za rimskega cesarja. V njegovem interesu je bilo, da se priključena slovanska ozemlja odnosno prebivalce vključi v krščansko vero. V ta namen je razdelil slovanske dežele in samo Karantanijo v verskem pogledu v dva dela. Severno nad Dravo so se lastili ozemelj v verskem pogledu salzburški škofje, medtem ko je ozemlje južno pod Dravo sodilo v pristojnost oglejskega metropolita.

Življenje v Karantaniji, kakor tudi napredek v kulturnem pogledu in civilizaciji se je na podlagi navedenih vplivov spremenil v toliko, da so si zgodovinarji ustvarili oceno, da je kulturna stopnja v Karantaniji v 8. stoletju dosegla stopnjo kulture v času po rimljanih zasedenega Norika.

Nadaljevanje sledi.

Koledar pomembnejših dogodkov za oktober

1. novembra 1877 je avstrijska državna železnica ukinila pri nas 4. razred na potniških vlakih.

1. novembra 1918 je kapetan Maister s peščico vojakov — prostovoljcev zasedel mesto Maribor in ga tako rešil za kasnejšo Slovenijo.

1. novembra 1941 je OF objavila proglas s pozivom na oborožen odpor zaradi sklepa Nemcev o izseljevanju Slovencev s Stajarskega in Gorenjskega v Slezijo in na Poljsko.

2. novembra 1943 je na Jesenicah minerski vod »Triglav« gorenjskega partizanskega odreda Alpske operativne cone miniral in poškodoval termoelektrarno, da se je proizvodnja ustavila za več dni.

3. novembra 1903 se je pričel pouk v novo ustanovljeni enorazredni nemški šoli na Jesenicah. Pouk je vodil nadučitelj Ladislav Pospisil. Prvotna nemška enorazrednica je pričela delovati v Ruardovi graščini na Stari Savi številka 12 in sicer v prvem nadstropju.

3. novembra 1918 je Italija sklenila premirje z Avstroogrsko. Za umikajočo avstrijsko vojsko so prodirali Italijani in prišli skoraj do Ljubljane. Vendar jih je četa srbskih prostovoljcev potisnila nazaj do Postojne.

3. novembra 1938 je prišla vest, da je v Davosu (Švica) umrl tehnični direktor KID inž. Leopold Dostal. Po njegovi smrti je prevzel posle tehničnega direktorja dr. inž. Herman Klinar. To je bil prvi domačin in Slovenec, ki je v Kranjski industrijski družbi zasedel tako visok položaj.

4. novembra 1920 je v delavskem domu na Turjaškem trgu (zdaj Novi trg) v Ljubljani začela delati pod vodstvom dr. Milana Lemeža politična šola. Organiziral jo je pokrajinski sekretariat KPJ.

5. novembra 1922 se je v Moskvi začel IV. kongres Komunistične internacionale, ki se ga je udeležilo 408 delegatov. Trajal je do 5. decembra. Kongres je sprejel predvsem teze o taktiki komiterne, o enotni delavski fronti in o sindikalnem vprašanju.

6. novembra 1904 je imelo v prostorih gostilne »Pri Jelenu« katoliško strokovno društvo predavanje, na katerem je govoril dr. Krek iz Ljubljane.

6. novembra 1924 je prišla na vlado Pašičeva in Pribičevićeva liberalna stranka, ki je skušala z masovnim terorjem po Musolinijevem vzoru ob pomoči ORJUNE zatreti napredno delavsko gibanje v Jugoslaviji. Akcija je rodila reakcijo in vlada je morala po petih mesecih odstopiti. Orjuna je bila organizacija jugoslovanskih nacionalistov.

7. novembra 1944 je pri Črnomlju po nesreči izgubil življenje komandant GS NOV in POS narodni heroj Franc Rozman-Stane.

8. novembra 1931 so bile skupščinske volitve, glasovanje za kraljevsko diktaturo, ki jo je zastopala edina lista z generalom Živkovičem na čelu. S ponaredki vred je bila udeležba nizka.

9. novembra 1923 je Hitler izvedel prvi puč v Münchenu z željo, da bi ovrget bavarsko deželno vlado. Puč se ni posrečil; 14 nacistov je padlo, ostale pa je policija ob sodelovanju vojske razbila.

9. novembra 1925 je Hitler ustanovil posebno skupino za zaščito imenovano »Schutzstaffel«, ki se je proslavila v kasnejših letih kot znana formacija »SS«.

10. novembra 1819 je umrl v Ljubljani baron Žiga Zois, lastnik javorniških in bohinjskih železarskih obratov.

10. novembra 1918 je bila pred cesarsko palačo v Berlinu proglašena prva nemška republika. Nemški cesar Viljem II. se je kot zadnji monarh odpovedal prestolu v Nemčiji.

10. novembra 1920 je pričela z delom v Rapalu posebna komisija, ki je sklepala o razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo. Rezultat tega posveta je bil, da je bila Primorska priključena Italiji. Mesto Reka pa je bilo proglašeno za mednarodno ozemlje. Po dveh letih pa so Reko zasedli Italijani in jo priključili.

11. novembra 1928 je širši odbor Svobode sklenil izdajati svoje organizacijsko in idejnovzgojno glasilo revijo »Svoboda«.

12. novembra 1905 je bil na občnem zboru slovenske katoliške strokovne zveze v Ljubljani sprejet sklep, da se osnujejo telovadni odseki v sestavi SKSZ Slovenije. To je bil začetek kasnejših telovadnih društev »Orel«.

13. novembra 1789 se je nad vasjo Koroška Bela utrgal oblak. Strahoviti nalič je imel katastrofalne posledice, saj se je zaradi obilnih voda podsulo podnožje hriba Čikla in zasulo pod seboj po pripovedovanju domačinov 40 hiš.

13. novembra 1904 je občinski zbor Jesenic sklenil, da se zida ena sama šola za občino in sicer šestrazredna, čemur je ravnatelj KID Luckman, ki je zagovarjal gradnjo nemške šole, ugovarjal.

13. novembra 1904 je katoliško delavsko društvo na Savi v društvenih prostorih pri Markotu priredilo veselico z igro »Novi zvon na Krtini«.

13. novembra 1941 je bilo ustreljenih v Dragi pri Begunjah 15 talcev, med njimi tudi znani jeseniški Svobodaš, odbornik občine Koroška Bela, komunist in prvoborec Edvard Giorgioni, ter Knapč Mirko, plesarski delavec z Jesenic.

14. novembra 1905 je bil rojen na Muravi v stari Markežovi hiši Tone Čufar, delavski pisatelj, dramaturg in idejni vodja jeseniških delavcev — Svobodašev. Čufar je bil eden prvih članov SKOJ in predvojni član KP.

15. novembra 1905 je KID dobila privoljenje od verskega sklada, da lahko naredi daljnovod v Radovno preko Mežaklje. Daljnovod je montiral Alojz Tratnik, nadzor pa je vodil takratni mojster Eppert.

16. novembra 1896 je bil rojen na Javorniku Franc Klinar, znani dramaturg in napredni prosvetni delavec. Klinar je napisal znano zgodovinsko dramsko delo »Plavža«.

16. novembra 1931 je uprava KID odpovedala kolektivno pogodbo, ki je bila v veljavi komaj 14 dni. S tem aktom je vodstvo KID pokazalo, da hoče izkoristiti na račun delavcev gospodarsko krizo, ki je nastala v industrijski Evropi.

17. novembra 1943 je bila v Gravini v južni Italiji ustanovljena iz jugoslovanskih rodoljubov I. prekomorska brigada. Kasneje je bilo ustanovljenih v Italiji še pet prekomorskih brigad.

18. novembra 1861 je ljubljanske ulice prvič razsvetlila plinska ulična razsvetljava. To je bila takrat prava senzacija, čeprav je od tega minulo komaj 110 let. To je bila ena prvih tovrstnih razsvetljav v mestih na Balkanu.

19. novembra 1936 je varnostni ravnatelj za Koroško naročil uredništvu glasila slovenske manjšine koroški Slovenec uporabljati izključno le nemške oblike slovenskih krajevnih imen.

20. novembra 1942 je vrhovni štab uveljavil naziv Narodnoosvobodilna vojska in partizanski odredi Jugoslavije (NOV in POJ).

20. novembra 1945 se je pričel pred mednarodnim sodiščem v Nürnbergu proces proti nacističnim vojnim zločincem. Ta največji proces v zgodovini človeštva je trajal skozi vse leto.

21. novembra 1904 se je zgodila v Karavanškem predoru zaradi eksplozije zemeljskega plina nesreča, v kateri je izgubilo življenje 15 delavcev — kopačev. Med žrtvami je bil tudi 16-letni domačin Matevž Robič, vulgo Žvagnov iz Plavža.

23. novembra 973 dobe Brižinski škofje v dar od cesarja Otona II. prvo posestvo na Kranjskem.

24. novembra 1948 je bil z odlokom ministrstva težke industrije odprti metalurški delavski tehnikum pri železarni Jesenice, ki ga je vodil znani strokovnjak ing. Marjanovič. V šolskih letih 1948—1955 je diplomiralo 92 tehnikov.

25. novembra 1890 je generalni ravnatelj KID Karol Luckman na 15. seji deželnega zbora kot poslanec predlagal resolucijo, da se analizira predlog trgovske zbornice Gorica, ki se nanaša na gradnjo železniške proge Gorica—Bohinjska Bistrica—Javornik.

25. novembra 1921 so orožniki zaradi izdaje aretirali člana KP in kandidata za poslanca Cirila Koširja, ki se je iz Avstrije ilegalno vračal preko Karavank.

25. novembra 1934 je delavsko prosvetno društvo »Enakost« organiziralo v delavskem domu pri Jeleni predavanje pod naslovom »Fašizem in proletariat«. Predavanje je bilo zaradi velikega zanimanja delavstva ponovljeno.

25. novembra 1946 je glavni odbor sindikatov Slovenije proglasil železarno Jesenice za najboljši delovni kolektiv vseh strok v Sloveniji.

26. novembra 1606 je ljubljanski škof Tomaž Hren posvetil novozgrajeno cerkev na Savi. Stroške za gradnjo cerkve in opreme sta prevzela takratna lastnika fužin na Savi brata Bucellinija.

26. novembra 1905 je bilo na jeseniškem pokopališču svečano odkritje spomenika žrtev nesreče v Karavanškem predoru, ki se je zgodila preteklo leto. Spomenik predstavlja veliko neobdelano skalno, ki so jo pripeljali iz kamnoloma na Mirci, na kateri je vdelana bronasta plošča z imeni žrtev.

26. novembra 1940 je Kranjska industrijska družba s kupoprodajno pogodbo prevzela v svojo posest delavski dom na Savi z vsemi zemljišči.

27. novembra 1844 je dedinja po umrlem Zoisu Serafina Zois dobila dovoljenje, da prvotne fužine v Mostah pri Žirovnici spremeni v montanistični obrat za fino vlečenje železa pod kladivo.

27. novembra 1943 poroča komisija pri komisariatu mesta Jesenic, da je bilo v tem letu zaplenjenih 61 privatnih stanovanjskih hiš, 3 trgovski lokali, 2 gostinska lokala, 1 pekarna in mesarija. Posest izseljenih domačinov je prišla tako v nemško državno last.

28. novembra 1905 je bil sklican na vrtu za gostilno »Jelen« na Savi shod delavcev, odkoder so potem v povorki odšli pred občinsko upravo in zahtevali splošno volilno pravico. Za ilustracijo naj navedemo, da so v tistih časih imeli volilno pravico le državni uradniki, posestniki, obrtniki in tovarnarji.

28. novembra 1920 so bile razpisane prve splošne volitve poslancev za ustavotvorno skupščino SHS. To so bile prve volitve v Sloveniji na katerih je nastopilo kar sedem strank: SLS — Slovenska ljudska stranka je dobila takrat 14 mandatorov, JSDS — Jugoslovanska socialistična delavska stranka je dobila 6 mandatorov, SKS — samostojna kmetijska stranka pa je dobila 8 mandatorov.

29. novembra 1945 je Ustavodajna skupščina na svojem zasedanju proglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo. S tem je bila v imenu vseh narodov Jugoslavije ukinjena monarhija, kralju Petru II. in dinastiji Karađorđevićev pa so bile odvzete vse ustavne pravice.

29. novembra 1953 je bila dana v obratovanje nova termo električna centrala v obratih na Savi, ki je bila zgrajena v rekordnem času.

30. novembra 1900 je bila z odlokom cesarskega kraljevega državnega šolskega sveta dana odobritev, da se v šolah praznuje proslava Prešernovega rojstnega dne. Prva proslava je bila na Jesenicah 4. decembra 1900, ker je bil 3. decembra sejem na Savi.

30. novembra 1905 se je sestala na Jesenicah na podlagi razpisa deželne vlade za Kranjsko posebna komisija, ki je določila in odobrila lokacijo za gradnjo novega cesarskega kraljevega poštnega poslopja, ki so ga kmalu zatem pričeli graditi neposredno ob novi železniški postaji. Za ilustracijo naj navedem, da je državna pošta do takrat poslovala v utesnjenih prostorih znanega hotela »Pošta«, odtod izhaja tudi ime.

Nagrajeni prosti spisi o požarni varnosti

Člani sekretariata občinske gasilske zveze, so v sredo, 25. oktobra, pregledali proste spise, ki so jih v prvih dneh oktobra napisali učenci osnovnih šol v naši občini, o požarni varnosti. To je vsa letna akcija, ki jo ob požarno varnostnem tednu organizira gasilska zveza Slovenije, vendar je letošnja v naši občini lepo uspela. Proste spise o požarni varnosti so napisali učenci petih osnovnih šol in člapi pionirske gasilske desetine iz Hrušice. Največ zanimanja za akcijo je bilo na osnovni šoli Koroška Bela, učenci pa so napisali kar 25 prostih spisov, sledi osnovna šola Prežihov Voranc 17, Zirovnica 12, Kranjska gora 10, Tone Čufar 7 in pionirji gasilskega društva Hrušica tri proste spise.

Člani sekretariata so zelo pozitivno ocenili velik odziv na osnovnih šolah, kar pomeni, da so številni učenci seznanjeni z veliko nevarnostjo, ki jo povzroča narava. Štemu skupnemu imetju požar ali elementarna nesreča. Seveda so učenci pisali tudi o vzrokih za požare in drugih nesrečah in o tem kako se varujemo pred njimi ter kako gasilci z napravami in pripomočki, ki jih imajo na razpolago nesrečo preprečijo in tako obvarujejo družbo pred materialno škodo in šekrat rešijo tudi življenja ljudi.

Izbrali so šest prostih spisov, iz vsake šole po enega, učenci, ki so jih napisali, pa

bodo prejeli knjižne nagrade. Učenka 8. b razreda osnovne šole Tone Čufar, Anita Faletič je napisala prosti spis, ki ga bo občinska gasilska zveza poslala gasilski zvezi Slovenije v ocenitev kot najboljši prosti spis izmed 74, kolikor so jih napisali učenci osnovnih šol. Knjižno nagrado bo prejela še Mojca Budinek, učenka 8. a razreda iz Kranjske gore, Majda Tramte, 6. a razred OŠ Prežihov Voranc, Rasti Javorski, 4. b razred OŠ Koroška Bela, Fani Tavčar, OŠ Zirovnica in Alojz Posušen, gasilsko društvo Hrušica.

Nekateri prosti spisi so bili zanimivi zato, ker so učenci na preprost način opisovali večje požare in akcije gasilcev zadnjih let. V prostih spisih ne manjka opozoril na nevarnost požara, ki ga lahko povzroči likalnik, plinski štedilnik, električna blazina in drugi pripomočki, ki jih uporabljamo v gospodinjstvu. Večina prostih spisov pa je obravnavala gozdne požare, dobro in slabo stran vžgalic, ki jih otroci prepogosto uporabljajo za igro in se ne zavedajo nevarnosti za požar itd. Skratka, letošnje akcije in še posebej odziva učencev osnovnih šol, smo lahko samo veseli, občinska gasilska zveza pa se za izredno prizadevnost in požrtvovalnost učencem in kolektivom omenjenih osnovnih šol iskreno zahvaljuje v pričakovanju, da bo v prihodnje še več prostih spisov, ki bodo obravnavali požarno varnost tako kot letos.

Obiskali smo partizanske grobove na Koroškem

Za letošnji dan mrtvih so organizirali krajevni odbori ZB NOV Plavž, Podmežaklja in Sava obisk partizanskih grobov na Koroškem, predvsem pa grob Jeseničana, narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža v Svečah. Udeleženci izleta smo se odpeljali nedeljo zjutraj proti Avstriji z dvema avtobusoma. Najprej smo obiskali grob partizanov v Ločah — Matschach in se poklonili njihovega spomina s položitvijo šopkov in prižigom svečk. Ob 11. uri je bila spominna svečanost na grobu partizanov na pokopališču v Svečah. Položitvi venca na šopkov rdečih nageljnov ter prižigu številnih svečk, je sledil kratek nagovor predstavnice zveze borcev terena Plavž Vere Jelincič. Poudarila je pomen obiska partizanskih grobov na Koroškem in prisala lik narodnega heroja Tomaža. Enominutnemu molku je sledila žalostinka, v kateri je bila slovenska pesem Lipa zelenela je. Vso slovensko je snemal novinar Slovenskega vestnika Andrej Lokot iz Celovca.

Po opravljeni spominski svečanosti na pokopališču smo se ustavili za eno uro v gostilni bivšega partizana Pri Adamu. Tam smo postali množičen pevski zbor in prepevali slovenske narodne in partizanske pesmi.

Tja smo potovali prek Koroškega sedla, vračali pa skozi Borovlje in čez Ljubelj. Tistim, ki so se zbal, češ, da bo potovanje skozi Koroško nevarno, naj povemo, da niti med vožnjo, niti na pokopališču in niti v gostilni, ki je bila polna domačinov, ni bilo najmanjšega izgrede. Za uspehi izlet ima največ zaslug krajevni odbor ZB NOV Plavž, ki je zbral največ udeležencev. Priznanje zasluži tudi pevci, ki so šele na poti formirali pevski zbor, ker se niti jeseniški, niti javorniški pevski zbor Društva upokojencev vabilu ni odzval. Vreme sicer ni bilo najbolj naklonjeno, vendar nam ni bilo žal, da smo se lahko poklonili spomenu narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža in ostalim padlim partizanom na avstrijskem Koroškem.

Kaj je s krožki, klubi in društvi Ljudske tehnike na Jesenicah

Pred leti, lahko bi rekli v zlatih časih, ko so imeli pristojni in odgovorni ljudje v naši občini z družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami vsaj malo razumevanja za rast in napredek tehnične vzgoje med mladino in delovnimi ljudmi, se je občinski svet Ljudske tehnike ponasal z lepimi, obetavnimi in perspektivnimi dosežki.

Številni amaterji, navdušenci, so v šolskih krožkih, društvih in klubih načrtno in uspešno šolali številno močan in sposoben kader radioamaterjev, letalskih in brodar-skih modelarjev, ljubiteljev črno bele umetniške in dokumentarne fotografije, ljubitelje sedme — filmske umetnosti. Mnogi so se poleg klasičnih oblik tehnike in znanosti

zanimali in navduševali tudi za nove, sodobne, kot na primer raketna tehnika, kibernetika itd.

Na Jesenicah in tudi v ostalih krajih in vaseh naše občine je mladina kazala veliko zanimanje in navdušenje za vse vrste tehnike in znanosti. V šolske krožke, društva in klube LT so se z veseljem in izredno prizadevnostjo vključevali pionirji, učenci in učenke, dijaki in tudi starejši ljudje.

S pravilnim vodenjem dela in vzgoje v krožkih, klubih in društvih LT tudi uspehi niso izostali. Iz vseh prirediteljev tekmovanj v republiškem kakor tudi zveznem merilu so naši foto in radioamaterji, letalski in brodar-ski modelarji in drugi prina-

šali najvišja priznanja in odlikovanja.

Počasi pa je vse to nujno potrebno delo, ki mladino odvrta od brezdelja, ulice in pivnic, zamrlo zaradi občutnega pomanjkanja nujno potrebnih sredstev in kadrov. Od dvajset krožkov, društev in klubov LT, danes delujeta v naši občini le še dva in to filmska skupina Odeon in kino foto klub Andrej Prešern.

Nerazumljiva ugotovitev je prav sedaj v novejšem času, da na Jesenicah ni nikogar, ki bi moralno in materialno podprli protagoniste klasičnih in modernih, sodobnih vrst tehnike in znanosti. In to v času, ko se človeštvo prav s pomočjo tehničnih dosežkov potaplja v globine morij in se vzpenja na druga nebesna telesa.

Mi moramo začeti s tehnično vzgojo že pri naših najmlajših, če hočemo vzgojiti številčno močan kader tehnikov, znanstvenikov in čuvarjev domovine in pridobitev revolucije.

Tehnika in znanost bosta človeštvu in tudi našemu človeku bolj potrebna, zato bo potrebno bolj pospeševati znanstveno-tehnično vzgojo. Občinski svet LT Jesenice mora dobiti novih, svežih moči in vsestransko moralno in materialno pomoč od odgovornih in pristojnih.

Predsedstvo ObO ZB NOV o tekočih nalogah

Prejšnji četrtek, 26. oktobra, je bila seja predsedstva občinskega odbora ZB NOV Jesenice. Na seji so govorili o pripravah na plenum občinskega odbora, na letne skupščine krajevnih odborov ZB NOV, o stanju na Koroškem ter še o nekaterih pomembnih vprašanjih.

Na plenum, ki bo 23. novembra, bodo poleg članov povabili vse prvoborce — nosilce spomenice 1941, predvojnne revolucionarje, predstavnik borcev NOV na Koroškem, predstavnik družbenopolitičnih organizacij v občini in druge.

V zvezi s pripravami na skupščine krajevnih odborov ZB NOV so se dogovorili, naj bi bile le-te izvedene od 15. novembra do 15. decembra. Za tovariško srečanje, ki se navadno pripravi po občnem zboru, bodo na vsakega člana prispevali po 2 din.

V zvezi z gonjo proti Slovincem na avstrijskem Koroškem, so pripravili posebno resolucijo, ki so jo poslali republiškem odboru ZB NOV in drugim republiškim organom (resolucijo v celoti objavljamo v današnji številki).

Govorili so tudi o vlogi borcev prostovoljcev za severne meje, ki predlagajo, da na železniški postaji odkrijejo spominsko ploščo v spomin na formiranje enot narodne zaščite in jeseniškega odreda po I. svetovni vojni ter predlog v celoti podpri.

Poleg nekaterih tekočih zadev so govorili tudi o ureditvi grobišča padlih partizanov, ki so pokopani na starem opuščnem pokopališču na Jesenicah. Rečeno je bilo, da je zelo žalostno, da je grobišče tako zapuščeno in da je že zadnji čas, da se s stari pokopališčem nekaj naredi. Na seji je bilo pojasnjeno, da se pripravlja ustrezen načrt rešitve, ki bo jav-

no razgrnjen v razpravo vsem občanom. Predvideno je, da se na tem mestu uredi park, sredi katerega naj bi bil spomenik padlim parizanom, padlim v prvi svetovni vojni, ponesrečenim, ki jih je ubila skala ob graditvi železniškega predora skozi Karavanke in drugim pomembnim mozem.

b.

O osnutku zakona o javnem obveščanju

V preteklem tednu je imela svojo prvo sejo komisija za tisk, radio in obveščanje pri občinski konferenci SZDL Jesenice. Na seji so govorili o osnutku zakona o javnem obveščanju in o nalogah ter programu dela komisije.

Z zveznimi ustavnimi dopolnili prevzema republika v svojo zakonodajno pristojnost pretežni del problematike sistema javnega obveščanja. To področje sedaj urejajo zvezni zakoni, po že omenjenih ustavnih dopolnilih pa bo področje javnega obveščanja urejal republiški zakon. Z zveznim zakonom se bo v prihodnje urejalo še vprašanje in razširjanje tujega tiska in drugih sredstev obveščanja, tujo informativno dejavnost v Jugoslaviji in preprečevanje zlorab svobode obveščanja. Na seji komisije so osnutek slovenskega zakona o javnem obveščanju obravnavali zelo podrobno in sprejeli tudi več pripomb; predvsem pa so se opredelili za najbolj ustrezne variante v primerih, kjer osnutek predvideva več variant. Pripombe bodo poslali pristojnemu republiškemu organu.

V nadaljevanju se je tekla beseda o delovnem področju komisije in o njenih nalogah. Ob tem so ugotovili, da bodo pri programiranju svojega dela izhajali iz obravnavanega osnutka zakona

o javnem obveščanju, ki ima v samoupravnem socialističnem sistemu poseben družbeni pomen. Predvsem pa bodo najprej poskušali ugotoviti koliko so delovni ljudje in občani v občini obveščeni o delu družbenopolitičnih skupnosti, državnih organov, družbenopolitičnih in drugih organizacij, o delu vseh nosilcev javnih pooblastil ter o delu organizacij združenega dela kar je njihova ustavna pravica. Razen tega pa bodo analizirali kako imajo te organizacije in organi zagotovljeno javnost svojega dela. Že groba analiza namreč kaže, da je v občini zelo razvejana informacijska dejavnost, vprašanje je le koliko je učinkovita, koliko zajema vsa področja in kako jo občani in delovni ljudje koristijo.

Na osnovi teh ugotovitev in izhodišč bodo izdelali delovni program, ki ga bodo obravnavali na svoji naslednji seji. Že prva seja je pokazala, da bo komisija imela dovolj dela, pri čemer pa ji bo v veliko pomoč zakon o javnem obveščanju.

Učni uspeh osnovnih šol v občini Radovljica v šolskem letu 1971 - 72

V lanskem šolskem letu je obiskovalo osnovno šolo 3285 učencev, ki so bili razporejeni v 139 oddelkih ali povprečno 23,6 na oddelke. Kljub težkim prostorskim pogojem na osnovnih šolah v Radovljici, na Bledu in Bohinjski Bistrici, so bili v lanskem šolskem letu doseženi zelo lepi učno-vzgojni uspehi, ki se lahko primerjajo z učnimi uspehi gospodarsko najbolj razvitih občin v Sloveniji. Razred je izdelalo 3186 učencev ali 97 %. Učni uspeh z leta v leto raste vzporedno z izboljševanjem materialnega stanja šol in kadrovske strukture učiteljev. Na posameznih šolah so bili doseženi naslednji uspehi: Lesce 97,2 %, Radovljica 95,8 %, Lipnica 96,3 %, Bled 97,3 %, Gorje 96,1 %, Bohinjska Bistrica 99,5 %.

Iz podatkov je razvidno, da med šolami ni velikih razlik, ker skupaj načrtujejo delo. Na vseh šolah je razvita socialna služba, ki jo opravljata dve socialni delavki. Vse težje socialne primere, ki vpli-

vajo na zniževanje učnega uspeha sproti odkrijejo in jih skušajo reševati z dodatno pomočjo. Kljub še velikim stiskam s prostorom so učitelji nudili učencem 4461 učnih ur dodatne pomoči in sicer od 1.—4. razreda 2822 učnih ur, od 5.—8. razreda pa 1639 učnih ur. Med šolskim letom je bilo dodatne pomoči deležnih 2301 učencev ter med počitnicami 96 učencev. Pri slovenskem jeziku so nudili dodatno pomoč 29,8 % učencem, pri matematiki 29,4 %, pri angleškem jeziku 26,4 % in kemiji 12,8 % učencem. Organizacija dodatne pomoči je bila otežkočena zaradi pomanjkanja prostora, kakor tudi pri zajetju učencev v začetku, ki jih je v občini 887 ali 27 %.

Socialno šibkim učencem so šole nudile pomoč v brezplačni šolski prehrani in brezplačnimi učbeniki. V akciji zbiranja rabljenih učbenikov je dosedaj zbranih 269 učbenikov, nabavili pa so 225 novih učbenikov. S to akcijo

bodo šole nadaljevale še v prihodnjih letih z namenom, da bi tako vsi učenci prišli postopoma do brezplačnih učbenikov.

Najuspešnejši med razredi je drugi razred, kjer je izdelalo 98,8 % učencev, najmanj pa jih je izdelalo v šestem in sedmem razredu in sicer po 93,5 %.

Popravne izpite so učenci opravljali dokaj uspešno. K popravnim izpitom se je prijavilo 147 učencev od katerih je 131 učencev uspešno opravilo popravne izpite ali 89 %. Število negativno ocenjenih učencev po popravni izpiti in po predmetih se z leta v leto zmanjšuje. Tako je ostalo negativno ocenjenih pri matematiki 2,6 %, pri slovenskem jeziku 1,8, angleškem jeziku 1,9 %, na drugih učno-vzgojnih področjih pa je to število še nižje.

Primerjava števila učencev, ki so dosegli odlično in zadosten učni uspeh kaže, da na šoli obstajajo dvojni kriteriji ocenjevanja. Na nižji stopnji je bilo pri matematiki ocenjeno zadostno 19,2 %, na višji stopnji pa 42,8 %. Podoben pojav je tudi pri ocenah slovenskega jezika in angleškega jezika. Pravilno oceniti učenca je za učitelja težka naloga. Pri ocenjevanju morajo učitelji dobro poznati psihofizične zmogljivosti učencev kakor tudi njihove možnosti za učenje doma. V nekoliko boljšem položaju so učitelji na nižji stopnji, ker iste učence poučujejo več ur na dan in imajo tako možnost učenca hitreje spoznati. Če bi bile izdelane norme za merjenje učnega uspeha, bi bilo za učitelje to delo veliko lažje.

Zelo razveseljiva ugotovitev je, da se osip generacije z leta v leto zmanjšuje. V primerjavi s šolskim letom 1966/67, kjer je bil osip še 44,6 %, se je leta v lanskem šolskem letu znižal že na 20 odstotkov. Od lanskega leta generacije, ki je zaključila osemletno šolanje jih je od 415 izdelalo: v 5. razredu 1 %, v 6. razredu 3,1 %, v 7. razredu 11,6 % in v 8. razredu 80 odstotkov. Vsako leto se več ponavljavcev odloča za deveto in deseto leto šolanja. V občini se je 48 učencev šolalo devet let in pet učencev deset let.

Osip generacije je vseeno precej velik, saj vsak peti učenec ne dokonča v osmih letih obveznega osnovnošolskega šolanja. Z razširjenostjo šolskega prostora bo dana možnost organizacije oddelkov za celodnevno bivanje, kar bo prav gotovo vplivalo na večjo uspešnost generacije, tako da lahko pričakujemo, da bo čez nekaj let že izdelala prva generacija 100 % kar je cilj prizadevanj osnovnih šol, kakor tudi vseh družbenopolitičnih dejavnikov v občini. A. K.

Helena Pretnar z Begunja najstarejša Gorenjka

Najstarejša prebivalka radovljiške in jeseniške občine, verjetno pa tudi na Gorenjskem je Helena Pretnar. Šestega septembra letos je praznovala 101 leto, odkar se je rodila v Begunjah pri Kovačku. Danes njena hiša nosi številko 131, stoji pa tik ob križišču cest v Drago in proti Trzliču. Njen oče Tone in mati Lenka sta imela 15 otrok, od njenih otrok pa žive štirje, ki so stari od 58 do 78 let. Ko smo jo obiskali je povedala, da ni slabo živela. Poročila se je z 28. letom. Trideset let je živela v Šiški, kjer je mož Jernej delal v zavodni delavnici pri železnici. Zadnjih 30 let zopet živi v Begunjah. Kljub častitljivi starosti hodi še zelo zravnano, za oporo sicer uporablja palico, lahko pa hodi tudi brez nje. Povedala je, da bi še rada živela med svojimi, dokler bo zdrava.

Ob 101-letnici ji je čestitalo veliko prijateljev in znancev, med njimi tudi Stanko Kajdič predsednik skupščine občine Radovljica. Tudi mi ji čestitamo ob visokem jubileju in ji želimo zdravja in še veliko zadovoljnih let. B

Uspela druga planinsko-slikarska kolonija

Lanski prvi planinsko-slikarski koloniji v organizaciji PD Jesenice, je letos od 20. do 25. oktobra sledila že druga tovrstna kolonija, ki jo je razpisalo PD Jesenice. Letos je v predpripravi sodeloval in prevzel vodstvo kolonije jeseniški DOLIK oziroma član DOLIK Tone Tomazin. Čeprav se iz upravičenih razlogov niso odzvali vsi vabljeni, je bila udeležba neprimerno boljša kakor lani pa tudi kvalitetnejša. V letošnji planinsko-slikarski koloniji, ki je bila na Vršču in Kranjski gori so sodelovali: akademski slikarji: Izidor Mole, Leon Kopore in Jaka Torkar, nadalje slikar iz Lucije pri Portorožu Boris Tavželj ter jeseniški dolikovci: Janez Ambrožič, dr. Dana Bem, Nika Hafner, Franc Kreuzer, Tine Markež in Tone Tomazin.

Letošnja slikarska kolonija sodi že v predpriprave za praznovanje 70-letnice PD Jesenice, ki jo bodo jeseniški gorniki praznovali prihodnje leto. Udeleženci letošnje kolonije bodo nekaj svojih najboljših slik narejenih v koloniji pripravili za razstavo, ki bo ob tej priložnosti organizirana na Jesenicah. Razen tega pa razpisni pogoji za udeležbo v koloniji zavezujejo

vse udeležence, da po eno sliko izobešeno na omenjeni razstavi poklonijo organizatorju, to je PD Jesenice. Leto ima namen v eni svojih planinskih postojank, obstaja predlog za Tičarjev dom na Vršču, urediti planinsko slikarsko galerijo in seveda praktično vsakoletne planinske slikarske kolonije tudi nadaljevati.

Vsekakor zamisel PD Jesenice zasluži vse priznanje in večjo pozornost ter pomoč pri uresničevanju uspešno začete poti — v občini ustanoviti planinsko slikarsko galerijo. Pri PD Jesenice se ob tem dobro zavedajo, da aktivnost v tej smeri pomeni tudi izredno pomemben in kakovosten prispevek k planinsko-alpinistični propagandi in približevanju lepote našega planinskega sveta delovnim ljudem.

V tesnem sodelovanju med PD Jesenice in likovno sekcijo DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, tako pri organizaciji bodočih planinsko-slikarskih kolonij, kakor pri uresnitvi planinske slikarske galerije, uspeh ni more izostati. Seveda pa PD Jesenice in vsi, ki sodelujejo pri teh zamislih pričakujejo potrebno podporo tudi ostalih dejavnikov v občini.

Izšel je tretji zvezek male Čufarjeve knjižnice

Kulturno umetniški klub TONE ČUFAR, ki deluje pri istoimenski Svobodi Jesenice, je v letošnjem mednarodnem letu knjige izdal že tretji zvezek MALE ČUFARJEVE KNJIŽNICE in sicer izbrano literarno zapuščino in likovna dela našega domačina Javorničana Viktorja Gregorčiča pod naslovom RAZMERA. S tem se je klub v razdobju enega leta oddolžil trem jeseniškim literatom, ki so pred tridesetimi leti padli pod okupatorjevimi streli. Kot prvi zvezek je izšla drobna povest Toneta Čufarja TOVARNA, njej pa je sledil zvezek z izborom otroških pesmi Slavka Savinška pod naslovom POREDNI SMEH in pred nami je tretji zvezek Male Čufarjeve knjižnice, črtice in reprodukcije ohranjenih likovnih del nadarjenega mladeniča, ki je januarja 1942 kot Skojevce padel med talci v Dragi — Viktorja Gregorčiča.

Knjižico, ki zajema 112 strani je uredil, zbral, gradivo in napisal uvod literarni zgodovinar prof. Emil Cesar. V knjižici je zajetih 16 njegovih črtic in 11 njegovih likovnih reprodukcij, med katerimi največ pozornosti zasluži njegova skica talcev, ki jo je naslikal neposredno po streljanju talcev na Javorniku, dne 4. 9. 1941. Na osnovi tega je takrat njegov prijatelj Miha Klmar napisal SEPTEMBRSKE ELEGIJE 1941, ki so v knjižici objavljene poleg omenjenih slik.

Knjižica je zelo estetsko opremljena, natisnili pa so jo v Gorenjskem tisku Kranj.

Za bralce bo zelo zanimiv uvod, ki predstavlja Gregorčiča v času naše najburnejše zgodovine, to je tik pred

okupacijo naše domovine in prvo leto okupacije. Prav zato je ta knjižica tudi spomin na vseh dvanajst talcev, ki so tistega mrzlega januarskega dne skupaj z Viktorjem Gregorčičem omahnili pod streli okupatorja v Dragi.

Avtor uvoda Emil Cesar zaključuje svoj zapis: »Tistega mrzlega januarskega dne se je izteklo bogato, predvsem pa izredno plemenito nesebično in zrelo življenje mladih ljudi. Ta njihova premalo osvetljena in dokumentirana zrelost pa se kaže v njihovi takojšnji vključitvi v narodnoosvobodilno gibanje, njihovo silno idejno moč in predanost pa junaška in zgovorno zavržena smrt.«

Tistega mrakobnega januarskega dne so v Dragi omahnili: Stanko Balanč in Stanko Lah iz Podmežaklje, Viktor Gregorčič, Karel Kozjek, Kurt Okrožnik, Bogomil Ropret, Jože Zalokar in Marija Zupan iz Javornika, Teodor Bombač in Ciril Benkovič iz Kamnika, Rudolf Pappež iz Otoč in Tugomir Vidmar iz Kranja.

Tretji zvezek Male Čufarjeve knjižnice je poleg tega, da Gregorčiča predstavlja kot nadarjenega literata in slikarja, pomemben tudi zato ker ga predstavlja tudi kot pripadnika generacije, ki je v tistih usodnih dneh pokazala vso svojo zrelost in ljubezen do domovine. Ravno zato je knjižica tudi oddolžitev spominu vsem dvanajstim talcem in vsej njegovi generaciji, ki je žrtvovala svoja mlada življenja za zmago revolucije. Seveda pa je to tudi bogat in pomemben prispevek k slovenski literarni zgodovini in slovenski kulturi.

JEZIKOVNI POGOVORI

V življenju zadene človeka mnogo neprijetnih reči in za mnoga je ena najbolj zopernih reči pisanje uradnih listin. O tem smo že spregovorili in na splošno nekaj zvedeli o pisanju prošnje, kakšna in kako naj bo napisana, da bo učinkovala tako, kot bi mi tisti trenutek radi. Naš Jaka ni imel ravno srečne roke, ko se je lotil pisanja in mislim, da je kar preveč očitno vse tisto, kjer ga je polomil, da ne bi sama tega natančneje razčlenjevala. Oglejmo si primer res vzorne, a izmišljene prošnje za štipendijo, kjer najdemo vse ključne točke, katere mora vsaka prošnja vsebovati. Naj jih zaradi jasnosti še enkrat ponovim:

- a) kaj nas je k pisanju nagnilo,
- b) za kaj se potegujemo,
- c) kaj nas uspešablja za to, da zaželeno dobimo,
- d) zakaj smo se odločili za natečaj.

Marko Štih,
Prošnja za štipendijo

Poljče, 13. 1. 1959
Poljče 197

Občinskemu svetu za šolstvo

Radovljica

Potegujem se za štipendijo, ki ste jih pred kratkim razpisali v Glasu. Zdi se mi, da skoraj v vsem ustrezam pogojem razpisa.

Maturiral sem z odličnim uspehom na jeseniški gimnaziji. Jeseni bi se rad vpisal na agronomsko fakulteto. Moji starši zaslužijo premalo, da bi mi lahko plačali hrano in stanovanje v Ljubljani, z delom med počitnicami pa tudi ne bom mogel zaslužiti toliko, kot bi bilo treba za življenje in študij. — Zelo sem navezan na naša polja in gozdove, na ljudi, ki jih obdelujejo in zanje skrbijo, zato bi me močno prizadelo, če štipendije ne bi dobil. S študijem bi se res pripravil na to, da bi lahko na našem okolišu kasneje lahko deloval kot agronom, že med počitnicami pa kot praktikant.

S spoštovanjem

Marko Štih

Oglejmo si še dve prošnji: obe sta z različnih področij, a upam, da dovolj dobro ilustrirata naše misli, kako naj prošnje pišemo. Vsa imena in naslovi so izmišljeni.

Miha Pevec
Prošnja za posojilo za
dograditev hiše

Jesenice, 2. 2. 1970
Titova 78

Upravnemu odboru ...

Javljam se na razpis v zvezi s posojili za gradnjo lastnega stanovanja.

V dveh letih sva z ženo z lastnimi prihranki uspela zgraditi hišo. Mislim dobesedno, zidovi stojijo, prav tako streha, zdaj pa najini prihranki počasi kopnijo. Z ženo in tremi otroki se stiskamo v enosobnem stanovanju, zato bi radi v letošnjem letu pohiteli z izgradnjo lastnega doma. S tem bomo sami po tolikem času prišli na lepše, izpraznjeno pa bo tudi čeprav majhno, a za človeka brez strehe še kako dragoceno stanovanje.

Zelo bi me prizadelo, če mi ne bi naklonili te možnosti, zato bom zelo nestrpnost pričakoval vaš odgovor.

S spoštovanjem

Miha Pevec

Leja Lampe
Prošnja za
sprejem v uk

Jesenice, 10. 6. 1970

Tajništvu trgovskega podjetja Zarja

Prosim za učno mesto vaje, razpisano v Glasu 3. 5. 1970. leta.

Osnovno šolo sem zaključila s prav dobrim uspehom. Veselje do trgovskega poklica čutim že od mladih nog, zdi se mi kljub napornosti zanimiv in nikoli dolgočasen. Matematika mi ni delala preglavic, prav tako oba jezika, pa tudi sicer sem bolj zgovorne in vesele narave. Sem doka potrpežljiva, kar se mi zdi še posebno važno za ta poklic.

Mislim, da imam tudi doberšno mero okusa. Z zdravjem nimam težav, noge me še posebno radi ubogajo.

Upam, da sem napisala najvažnejše reči, sicer bi se pa prav rada odzvala povabilu na razgovor, če bi seveda prišla v ožji izbor. V upanju vas pozdravljam.

S spoštovanjem

Leja Lampe

Prošnji prilagam:

1. življenjepis
2. sprichevalo

Še dolgo ne bi mogli izčrpati te snovi, kajti prošnje pišemo na različne konce. Naj zadostujejo trije primeri, ki naj vam bodo le vodilo ob pisanju svojih prošenj. Drugič pa kaj o pisanju življenjepisa.

Nogomet

Jeseničani jesenski prvaki

Jesenice : Lesce 3:1
(1:1)

V zadnjem kolu nogometnega prvenstva NPG A skupine so Jeseničani v soboto igrali doma z moštvom Lesce in zmagali z rezultatom 3:1 (1:1).

Naši so takoj na začetku kljub zelo težkemu igrišču zaigrali odlično in so ustvarili nekaj izredno lepih priložnosti za doseg gola. Prvo je izkoristil Senad Raković v 26. minuti, ko je na lep predložek Kačarja dosegel vodstvo za naše. Do konca polčasa so naši nadaljevali z dobro igro, vendar zaradi izredno pristranskega sojenja sodnika Grošelja iz Škofje Loke, niso mogli doseči gola. V 30. minuti in 42. minuti ni dosodil šolskih primerov enajstmetrovke v našo korist. Gostje so izenačili tik pred koncem polčasa po grobi napaki naše obrambe.

V drugem polčasu so domačini popolnoma potisnili goste na njihovo polovico igrišča ter jih nadigrali v vseh elementih nogometa. Tudi pristranski sodnik ni mogel pomagati, da niso doživeli zasluženega poraza.

S to zmago so si Jeseničani zagotovili naslov jesenskega prvaka NPG — A skupine.

Gole za naše so dosegli: Raković Senad 2 in Karahodžić.

Za moštvo Jesenic so nastopili: Ilič D., Trobič, Šubic, (Raković E.), Kupljenik, Ljušič, Ilijevski, Komel, Karahodžić, Kačar, Raković Senad in Noč.

V nedeljo, 5. novembra, naši igrajo v prvem kolu za pokal Gorenjske v Kropi z moštvom Kroke.

Pionirji so se v predtekmi srečali s pionirji iz Lesce in srečanje izgubili z rezultatom 6:1 (4:0). Fizično močnejši gostje so na blatnem igrišču prišli bolj do izraza in zaslužen zmagali. Gol za naše je dosegel Sulejmanović.

Mladinci so v nedeljo igrali z mladinci ALPLESA iz Železnikov in zmagali z rezultatom 6:1 (4:0). Naši mladi nogometaši so bili tehnično kot fizično bolj pripravljeni moštvo in so zaslužen zmagali goste iz Železnikov z visokim rezultatom. S to zmago so si naši mladinci zagotovili drugo mesto na prvenstveni lestvici NPG za mladince za moštvo Triglava iz Kranja.

Gole za naše so dosegli: Čordič Zaim 2, Horvat, Kramar Toran, Šmid Boris in Kovačič.

Š. B.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

4. novembra amer. barvni film V DEZELI PALČKOV, v režiji Robert Stevenson, v gl. vlogi Walter Brennan, ob 15. uri.

4. in 5. novembra amer. barvni film ČE OSEM ZVONOV ZAZVONI, v režiji Etienne Perier, v glavni vlogi Anthony Hopkins, ob 17. in 19. uri.

6. in 7. novembra italij. barvni film SEDEM MASČEVANJ ZA SEDEM DOLARJEV, v režiji Albert Cardiff, v glavni vlogi Montgomery Ford, ob 17. in 19. uri.

8. novembra ameriški barvni film MRTVIM PREHOD PROST, v režiji Sergio Corbucci, v gl. vlogi Norma Bengel, ob 17. in 19. uri.

9. in 10. novembra amer. barv. CS film ZAROTNIKI, v režiji Martin Ritt, v gl. vlogi Richard Harris, ob 17. in 19. uri.

11. novembra amer. barvni film DVOBOJ NA PACIFIKU, v režiji John Bormann, v gl. vlogi Li Marvin, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

4. in 5. novembra italij. barvni film SEDEM MASČEVANJ ZA SEDEM DOLARJEV, ob 18. in 20. uri.

5. novembra amer. barvni film V DEZELI PALČKOV, ob 10. uri.

6. in 7. novembra amer. barv. film ČE OSEM ZVONOV ZAZVONI, ob 18. in 20. uri.

8. in 9. novembra angl. barvni film V AVTOBUSU, ob 18. in 20. uri.

10. novembra amer. barvni film MRTVIM PREHOD PROST, ob 18. in 20. uri.

11. novembra angl. barvni film VAMPIRJEVE LJUBIMKE, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

4. novembra franc. barvni CS film BORSALINO.

5. novembra amer. barvni film ESKADRILA SMRTI.

11. novembra italij. barvni film SEDEM MASČEVANJ ZA SEDEM DOLARJEV.

Kino KRANJSKA GORA

4. novembra amer. barvni film ESKADRILA SMRTI.

5. novembra italij. barvni film V AVTOBUSU.

8. novembra italij. barvni film SEDEM MASČEVANJ ZA SEDEM DOLARJEV.

9. novembra amer. barvni film MRTVIM PREHOD PROST.

11. novembra amer. barvni film ČE OSEM ZVONOV ZAZVONI.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

4. novembra italij. franc. barvni film MACKA Z DEVETIMI REPI, ob 19. uri.

5. novembra amer. barvni film V DEZELI PALČKOV, ob 17. uri.

5. novembra franc. barvni CS film BORSALINO, ob 19. uri.

8. novembra amer. barvni film ČE OSEM ZVONOV ZAZVONI, ob 19. uri.

11. novembra angl. barvni film V AVTOBUSU, ob 19. uri.

KADAR OSEM ZVONOV ZAZVONI je ameriški barvni film narejen po predlogi avtorja vojnih romanov Topovi Navarona in Orlovsko gnezdo. Zelo dinamičen, akcijski film predstavlja tajnega agenta v drugi svetovni vojni. Film je na sporedu v naših kinematografih.

VSEM ČLANOM PEVSKEGA ZBORA JESENICE

V petek, 10. novembra, bo ob 19. uri zvečer v pevski sobi Delavskega doma Albina in Julke Pibernik na Javorniku

II. REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Vabimo vse člane pevskega zbora k udeležbi in vse tiste, ki imajo veselje do petja in nameravajo sodelovati v našem pevskem zboru.

Vabi odbor

HOKEJ NA LEDU

Jesenice : C. zvezda 21:0 (5:0, 11:0, 5:0)

Srečanje bi lahko imenovali igro mačke z miško, saj so gostje le redko uspeli priti prek sredine igrišča. V 60. minutah so le devet strelav poslali na vrata Jesenic. Nasprotno pa so na svoj gol doživljali pravo kanonado in od 84 strelav na vrata jih je 21 našlo pot v mrežo.

Gostje so pred svojim golom skušali napraviti pravi neprobojni bunker, vendar pa jim je to le malo časa uspevalo. Prvi je načel mrežo gostov drugi napad, ki iz tekme v tekmo igra bolje, njihovo glavno orožje pa je izredno kolektivna igra. In ravno s tako igro je bilo najlažje prebiti bunker gostov. Pravo serijo golov pa smo videli v prvih minutah druge tretjine, ko so jih spretni napadalci Jesenic v petih minutah dosegli pol ducata. V tej tretjini smo videli nekaj zares učinkovitih golov, ki so bili plod domiselnih in kolektivnih akcij. V tem delu se je razigral tudi prvi napad, do konca srečanja pa to ni uspelo tretjemu napadu, ki igra od

vseh najbolj individualno in seveda zato dosega najmanjše uspehe. Branilci so opravili svoje delo dobro in zelo zanesljivo, morda pa le nekoliko preveč oklevajo pri ostrih strelah na nasprotna vrata. Verjetno bi bili taki strelji precej uspešni ob tako gosti obrambi nastropnika, poleg tega pa bi ti udarci vneli strah in paniko v nasprotnikove vrste.

Gole za Jesenice so dosegli: Franc Smolej, Hafner, Mlakar in Škerjanc po tri, Poljanšek in Beravs po dva, Tomaž Košir, Saša Košir, Ivo Jan, Eržen in Roman Smolej po enega.

V soboto prihaja v goste Jesenicam beograjski Partizan, moštvo Kranjske gore pa gostuje v Zagrebu. Uprava hokeja kluba obvešča vse gledalce, da so znižali cene za vse tekme državnega prvenstva razen za tekme z Olimpijo in Medveščakom na 10 dinarjev. Na voljo pa so permanentne karte za vse tekme po 200 din.

bef

Kranjska gora : Partizan (Bgd) 3:3

Mlado moštvo Kranjske gore je zabeležilo svoj prvi pomembnejši uspeh. Na Jesenicah so uspeli osvojiti svojo prvo — morda celo neplanirano točko. Bili so poleg tega na nepošten način oškodovani za zmago, ko so prejeli svoj tretji gol po krivdi sodnikov iz Zagreba. Namreč gostje so dosegli svoj zadnji gol in s tem izenačenje iz čiste ofsajd akcije.

Srečanje se je pričelo s precej boljšo igro gostov, ki so dominirali na igrišču in imeli številne priložnosti za doseg gola. Vendar pa so na srečo domačinov izkoristili le dve, mnogo pa je k temu pripomogel tudi odlični vratar Kranjske gore Zbontar, ki je reševal številno izredno kritične situacije pred svojim

golom. Po prvi ofenzivi gostov, so se Kranjskogorci le nekoliko znašli in uspeli pred koncem tretjine doseči svoj prvi gol.

V drugi tretjini so domačini nadaljevali z borbeno igro, bili celo nekoliko boljši na igrišču in zasluženo povedli. V zadnjem delu pa se je vnela bitka za zmago. Ponovno so gostje dominirali na igrišču in dosegli neregularen gol. Vsekakor pa po prikazani igri rezultat ustreza in naj bo spodbuda mladim fantom za nadaljnje delo. V prihodnjih srečanjih naj še vnaprej igrajo tako borbeno in zagrizeno in uspehi ne bodo izostali.

Gole za Kranjsko goro so dosegli: Drago Hiti, Pirih in Češnjak.

bef

Odmev na članek »Uporabna spoznanja iz psihologije«

Rezultat športnika je odvisen od velikega števila bolj ali manj pomembnih činiteljev. Težnja psihologije športa, kakor tudi vseh ostalih znanosti je, da čim več spoznanj, ali zakonitosti spravi v matematično obliko oziroma na merljivo osnovo. Vzemimo za primer šprint na 100 metrov. Rezultat (100 %) je odvisen od: hitrosti (x %) eksplozivne moči (x %), koordinacija gibanja (x %), hitrosti razširjanja živčnih impulzov v organizmu (x %), specifičnih lastnosti (x %), na rezultat lahko vpliva še neka slučajnost ali lahko ga imenujemo tudi faktor napake (x %). Cilj psihologije športa je med drugim tudi ta, da vpliv zadnjega faktorja čim bolj zmanjša. Problem je v tem, da resnica, ki velja v Ameriki ne more veljati pri nas. Zato je vsako fotografsko posnemanje dela drugje in prenašanje v nove razmere že vnaprej obsojeno na neuspeh. Zelo pomemben faktor je specifična lastnost. Laiki temu pravijo kar talent, to pa v psihologiji športa kot znanosti ni dopustno.

Čim pridemo na obravnavo tega faktorja se nam pokaže problem ORIENTACIJE, ali z drugimi besedami povedano usmerjanje ljudi na podlagi opaznih dispozicij (prirojnih lastnosti) v določeno panogo. Primer: velike bomo usmerjali v košarko, ker je znano, da je telesna višina predpogoj za uspeh v tem športu. Nekoga, ki ima veliko specifično težo ne bomo usmerjali v plavanje ipd. Po določenem času udeleževanja v neki panogi pa ugotovljamo prisotnost specifičnih faktorjev in proces, ki sledi, se imenuje SELEKCIJA. Obdržimo ljudi, ki imajo možnosti za doseg maksimalnih dosežkov v dotični panogi. Pri teh procesih je prisotnih še precej več spremljajočih pojavov, katere moramo upoštevati. Le-to pa še v večji meri narekuje potrebo po šolanju trenerskih kadrov. (Ne zadostuje, da je bil nekdo nekoliko vrhunski tekmovallec.)

Če bi bil pristop družbe do športa kot pozitivne in nujne družbene dejavnosti pravilen, potem naj bi šlo po zgoraj navedeni poti. Stanje kakršno je sedaj poimenujemo lahko za amatersko dejavnost, teh skromnih športnih delavcev pa nimamo pravice kritizirati, lahko se jim le zahvalimo, da dejavnost vendarle živi.

Rezultat takega dela se kaže v rezultatih naših športnikov na olimpijskih igrah v Münchnu. Vsi uspehi so doseženi v »gledalskih« športih. V panogah, ki so odraz telesne kulture celotnega naroda (atletika, plavanje, smučanje) ne pomenimo ničesar. Nekaj posameznikov-idealstov (Korica, Urbančič, Nikolič) »kazi« dejansko stanje.

Še en primer na prejšnjo temo. Kdo se ukvarja s tekmovalnim smučanjem? Veli-

ka večina so to otroci bolj situiranih staršev, ali tistih, ki so se v svoji mladosti bavili s to športno panogo. Ali smo že kdaj sprožili proces orientacije v celotni populaciji? Ali ni morda v plavalnem klubu nekdo, ki bi lahko dosegel rezultate Killyja? Ker ga je slučajno pot zanesla v bazen bodo njegove kvalitete ostale skrite in izgubljene za zmeraj. Po procesu orientacije dobimo recimo 1000 kandidatov. Vsi ti otroci so podvrženi določenemu procesu učenja. Čez čas ugotovimo stanje, seveda s točnimi merili in na podlagi tega izvedemo selekcijo. Obdržimo toliko kandidatov, kolikor jih v nekih razmerah lahko kvalitetno treniramo.

Če se povrnemo nazaj, potem si pogledimo od katerih lastnosti je odvisen uspeh v športu: motorične ali gibalne, intelektualne, fiziološko-anatomske, konativne ali lastnosti osebnosti, motivacije, trening, socialni vpliv itd. O vsakih lastnostih posebej bi bilo potrebno povedati še veliko več, toda to ne bi bilo več poljubno branje, ampak stvar strokovnjakov. Psiholog Belčič je v svojih prispevkih precej jasno nakazal na kakšno zahtevno širino se je razmaknila športna dejavnost. Podrobno poznavanje teh faktorjev je potrebno v procesu treninga kot osnovno izhodišče za delo z neko skupino. Če vemo, da je pri alpskem smučanju bolj potrebna statična ali izometrična moč, kot eksplozivna, potem bo trening bolj usmerjen v pridobivanje statične moči. Psihologija športa nam pove na katere lastnosti se da bistveno vplivati in na katere ne. Nesmiselno bi bilo nekoga usmeriti v sprinterske discipline, če že v osnovi ni hiter. Koeficient prirojenosti je ogromen — okrog 95 %.

Debate v zvezi s člankom psihologa Belčiča so me spodbudile, da podvomim v točnost nekaterih navedb v poglavju, ki govori o pomenu intelekta — razuma. V modernem športu je pomen intelektualnih funkcij vse večji. V vrhunskem športu imajo vsi skoraj enake motorne funkcije, kar je kdo boljši, odpade na intelektualne funkcije. Reševanje športnih problemov zahteva angažiranost celotne osebnosti. Inteligentnejši športnik zna bolje izkoristiti svoje sposobnosti, celo gibalne. To se najbolj kaže v taktiki. Uspešnost celotnega intelektualnega sistema je odvisna od delovanja mnogih faktorjev. Koeficient prirojenosti inteligence je zelo velik, bistveno se da vplivati le do 7. leta, ko se konča proces mielinizacije možgan. Brez treninga pa te sposobnosti ostanejo latentne in posameznik bo ukrepal manj inteligentno kot je sposoben.

Citiram psihologa Belčiča: »In kateri športi zahtevajo največje mero inteligentno-

sti? Izkazalo se je da prednjačijo košarka, zatem vaterpolo, veslanje, judo, hokej; rokomet in nogomet pa sta športa, kjer je inteligentnost najmanj potrebna.«

Ker o tem dvomim, bom na kratko razložil generalni faktor inteligence. Le-ta se deli na perceptivni faktor (opazovanje — deli se še na prejšnji), simbolični faktor (reševanje problemov na abstraktnem nivoju) in faktor edukacije (induktivno ali deduktivno rezoniranje). Vse te faktorje bi bilo potrebno razlagati naprej, vendar bi to zanimalo preozek krog bralcev. Perceptivni faktor se spet deli na tri večje podskupine: primarni faktor percepcije (analiza podatkov, identifikacija, spoznavanje smisla v neurejenih podatkih), specialni faktor (predstavljanje odnosov v prostoru) in faktor spominjanja (gibalna memorija, nesmiselni in smiselni podatki). Psihologa Belčiča bi prosil za podrobnejšo razlago pri razvrščanju panog s stališča prisotnosti pomena inteligentnosti. Zdi se mi popolnoma nemogoče, da je inteligentna pri nogometu in rokometu najmanj potrebna (Na katere vire se opira avtor članka?) Športne igre so taktično najbolj bogate. V igrah ima športnik direktnega nasprotnika. Rokometaš opazuje, spoznava, rezonira in ukrepa na podlagi akcij nasprotnika z v treningu naučenimi akcijami. V nepredvidenih situacijah pa gre še za dodatno osebno kreacijo. Poleg tega ima zelo velik vpliv pregled prostora v katerem vsi igralci stalno menjajo svoja mesta.

Psiholog Belčič omenja na tretjem mestu veslanje. Kakšne zahtevne miselne procese naj rešuje veslač? Taktika pri veslanju je v primeri z rokometom in nogometom dokaj borna. Prof. dr. Momirovič, ki je vodilni športni psiholog v Jugoslaviji uvršča prav veslanje med intelektualno najmanj zahtevne panoge.

Velikokrat gledalci obsojajo predvsem nogometaše, to pa zaradi čestih nesportnih izpadov. Toda to z intelektualnim nima velike povezave, to je stvar ponašanja, ki se formira v procesu vzgoje.

prof. Šmitek Janez

KOŠARKA

V soboto, 28. X. je bila v telovadnici gimnazije Jesenice odigrana košarkarska tekma drugega kola mednarodnega tekmovanja med drugimi b in prvim b razredom. Zmagal je drugi b s štiriinšestdesetimi točkami razlike, 94:30. Prvi b je tako po drugi, visoko izgubljeni tekmi v spodnjem delu lestvice.

Ostali rezultati so: 1c : 2a 24:66, 4c : 2c 37:62, 4a : 3b 70:44, 4b : 3a 48:60 in 3c : 1a 70:36.

V skuh
nih
tov,
zakl
stih
prav
zase
cev,
ta p
ber.
rem
mes
imel
nega
osen
skuh
rem
plan
tov
ali
nira
V
mon

S

V se
zaci
in si
skle
tors
nih
prik
bud
54.82
1972

v
g
z
k
z
o
n